

Rada pre rodinu KBS

Kurz prípravy na manželstvo

6. stretnutie:

**Kresťanská mravnosť
a životný štýl v rodine**

obsah textovej časti

6.1 Prírodné predpoklady mravnosti	a) <i>sloboda – obmedzenie</i>	6
6.2 Božie pozývanie človeka k mravnosti	b) <i>Boží zákon – prvá forma Božieho pozvania</i>	6
	c) <i>Desatoro a jeho chápanie</i>	7
	d) <i>svedomie – druhá forma Božej ponuky</i>	7
6.3 Odpoveď človeka v dobrom a zlom konaní	e) <i>hriech ako negatívna odpoveď</i>	8
	f) <i>obrátenie a nasledovanie ako pozitívna odpoveď</i>	8
6.4 Konkretizácia mravnosti v životnom štýle rodiny	g) <i>kresťanský životný štýl</i>	10
6.5 Rodina ako domáca cirkev	h) <i>život modlitby v rodine</i>	11
	i) <i>nedeľa a svätá omša</i>	12
	j) <i>liturgický rok a sviatky</i>	13
	k) <i>sviatostný život v rodine</i>	15
	l) <i>Sväté písmo v rodine</i>	16
	m) <i>svedectvo života, služba, spoločenstvo</i>	17
	n) <i>zariadenie bytu, oddych, obliekanie</i>	18
	o) <i>ťažkosti, utrpenie, kríž, smrť</i>	18
6.6 Rodina ako základná bunka spoločnosti	p) <i>postoj k spoločnosti a politike</i>	22
	q) <i>postoj ku kultúre</i>	22
	r) <i>postoj k ekológii</i>	22
	s) <i>práca a zamestnanie</i>	23
	t) <i>spravovanie financií</i>	23
	u) <i>dobrovoľnícke aktivity</i>	24
	<i>prílohy</i>	25

texty

6.1 Prirodzené predpoklady mravnosti

a) *sloboda – obmedzenie*

Kresťania (podobne ako Izraeliti pred príchodom Ježiša Krista) od počiatku jasne vnímali, že *osobná viera v Boha nemôže zostať bez rozhodujúceho vplyvu na životný štýl veriaceho človeka*. Aj samotné Zjavenie okrem správ o Bohu, o tom, aký je, ako koná, prináša aj mravné nároky a usmernenia.

Niekedy sa zdá, že viera obmedzuje slobodu životného štýlu. Sami možno *vnímame náročnosť niektorých prikázaní natoľko, že ich radšej odsúvame a ani ich nechceme poznať*. A možno sa niekedy aj pýtame: prečo vlastne Boh zasahuje do nášho života? *Ak nám daroval slobodu, prečo nás nenechá užívať si ju?* Odpoveď na túto otázku je jednou z kľúčových pre pochopenie zmyslu kresťanskej mravnosti.

Človek aspoň v istom štádiu života nasadí všetky sily, aby našiel zmysel vlastného života. Radi by sme sa vyhli omylom, sklamaniam, životným chybám. Veľmi často však zažijeme aj veľké sklamania. *Zisťujeme, že naše reálne schopnosti sú pre naplnenie takej veľkej úlohy nedostatočné*. Často už len v konfrontácii s jednoduchými skutočnosťami vidíme, že sa môžeme ľahko myliť a nechať sa oklamať.

6.2 Božie pozývanie človeka k mravnosti

b) *Boží zákon – prvá forma Božieho pozvania*

Ak si uvedomíme, ako ľahko sa môžeme v živote myliť a zároveň akú veľkú túžbu po poznaní pravdy o zmysle nášho života v sebe nosíme, možno sa nám začína jasnejšie odkrývať *dôvod, pre ktorý Boh prichádza k nám a chce nám čosi povedať o našom živote*. Keď je Boh láska (porov. Jn 1, 8), keď láske záleží na milovanej osobe, a keď nás Boh tak veľmi miluje (porov. Jn 3, 16), hovorí k nám iba preto, aby sme nezostali sklamaní v životnom omyle.

Niekedy by sa nám mohlo zdať, že vidíme špirálu a cestu, ktorá vedie do jej stredu, teda že jasne vidíme cieľ a cestu k nemu, ale po čase zistíme, že ak sa neotvoríme plnšiemu poznaniu okrem nášho, stále sa motáme v bludných kruhoch. Niekedy môžeme byť presvedčení, že to, čo robíme pre seba, je tá najlepšia cesta k šťastiu, ale po čase spoznáme, že sme sa od skutočného šťastia nepozorovane vzdiaľovali. Niekedy môžeme byť presvedčení, že to, čo robíme pre milovanú osobu, je najlepším prejavom lásky, ale nakoniec môžeme zistiť, že to viedlo k nečakanej bolesti.

A Boh nechce, aby sme trpeli. Chce, aby sme boli šťastní, plní života (porov. Jn 10, 10). Preto nám *ponúka nové poznanie*. Toto poznanie voláme *Boží zákon*. Zákon môže byť ľudský alebo Boží. My sme často pod vplyvom ľudského zákona, ktorý je tu preto, aby mohla fungovať spoločnosť, ale často je nedokonalý a obmedzujúci slobodu jednotlivca.

Boží zákon je však úplne iný. Neobmedzuje, ale *ukazuje smer*. Izraeliti, ktorí od Boha prijali zákon v podobe Desatora, zakúsili, že Boh ich zachránil a viedol na slobodu, preto vedeli, že ak im káže čosi urobiť, bude to iba pre ich dobro. Ved' v Egypte boli otrokmi, nemali nič, ani právo na vlastný život a Boh ich oslobodil z tohto otroctva. Preto je *každé Božie nariadenie*

synonymom Božej starostlivosti, múdrosti a pomoci, ktorú im chce dať, aby ich priviedol do vlastnej zeme, po ktorej tak veľmi túžia. (porov. Morálna teológia, s. 193-199)

c) *Desatoro a jeho chápanie*

Vo Svätom písme nachádzame *mnoho formulácií Božieho zákona*. To, čo poznáme pod pojmom *Desatoro*, je iba *ich jadrom a súhrnom*. Často sú tieto prikázania zahalené v biednej forme ľudských výrazových prostriedkov. Boží zákon, ktorý nachádzame vo Svätom písme, nie je plným a dokonalým vyjadrením Božej vôle a pravdy o plnosti nášho života (porov. *Morálna teológia*, s. 205). *Boh nás preto pozýva aj k nášmu osobnému hľadaniu*. Celá kresťanská tradícia prináša prehlbovanie tohto poznania. Ak v Desatore nájdeme jednoduchý príkaz „*Nezabiješ*“ alebo „*Nezosmilníš*“, je to iba *vymedzenie hraničnej čiary, za ktorou už náš život a naše konanie prestáva mať zmysel*. Príkaz „*Nezabiješ*“ však zároveň oveľa viac pozýva k rozvíjaniu a posilňovaniu hodnoty života. Zabíjať totiž môžeme aj našou tvrdosťou, aj pohoršením, aj zanedbávaním starostlivosti o zdravie, a mnohými inými formami. Príkaz „*Nezosmilníš*“ zas pozýva k rozvíjaniu a posilňovaniu hodnoty vzájomného vzťahu. Vzťah môžeme ničiť aj našou neúctou, zneužívaním, povrchnosťou, nevernosťou a mnohými inými formami.

Tak je *každý jeden príkaz Desatora pozvaním k osobnému hľadaniu*, v ktorom nám pomáha samotný text Svätého písma, učenie Cirkvi, skúsenosť iných ľudí, aj naša vlastná. Čím viac spoznám, čo všetko môže ničiť život, tým plnšie ho budem chrániť a rozvíjať v sebe aj vo vzťahu k iným. Čím viac spoznám, čo všetko môže ničiť vzťah ľudskej lásky, tým plnšie a krajšie vzťahy dokážem budovať. Teda *čím viac sa otvorím pre poznanie Božieho zákona, tým plnší a radostnejší život môžem žiť už tu a teraz*.

d) *svedomie – druhá forma Božej ponuky*

Všetky situácie života nie je možné vtesnať do napísaných pravidiel. Ani nie je možné napísané pravidlo bezmyšlienkovite aplikovať za každých okolností. Preto *vo svojom vnútri človek objavuje ešte jeden nástroj pomoci – svedomie ako „hlas, ktorý nás neprestajne vyzýva, aby sme milovali a konali dobro a vyhýbali sa zlu“*. (KKC 1776)

Predstavme si tieto dve situácie, ktoré sú celkom odlišné, ale predsa ich niečo spája:

Prvá situácia: Ján cestou do práce autom pri parkovaní rozbil na cudzom aute smerovku. Najprv si povie, že to nestojí za veľa a chce to nechať tak. Po zaparkovaní svojho auta odchádza, ale po čase mu čosi nedá pokoj, vracia sa späť a za stierač založí lístok so svojou adresou.

Druhá situácia: Stretnú sa po rokoch dvaja kamaráti. Peter vyhral v lotérii 5 miliónov, Pavol má chorú manželku a potrebuje peniaze na zahraničnú liečbu. Pri stretnutí Pavol porozpráva svoje ťažkosti so zháňaním peňazí, Peter si to vypočuje, no neprizná sa k šťastiu v lotérii. Po dvoch dňoch mu čosi nedá, vytočí Pavlovo číslo a ponúkne mu peniaze na liečbu manželky.

Čo majú spoločné tieto dve situácie, alebo prečo nakoniec Ján a Peter konali ináč ako pôvodne chceli? Odpoveď nám ponúka práve svedomie.

Pojem svedomie nepochádza z biblického prostredia ani z kresťanskej filozofie. Zrodil sa v starovekej gréckej filozofii a jeho zárodoky nachádzame už v egyptských spisoch. V celých dejinách našej západnej kultúry ho ďalej rozpracovávala tak kresťanská filozofia a teológia, ako aj moderná psychológia, pedagogika či sociológia. (Podrobnejšie v Weber H., *Všeobecná morálna teologie*, str. 176-208)

Popri rôznych vyjadreniach o svedomí zostáva pre nás kresťanov najvzácnejšia vízia svedomia ako *„najtajnejšieho jadra človeka, ako svätyne, kde zostáva sám s Bohom, ktorého hlas sa mu vo vnútri ozýva.“* (Rozhlasové poslanstvo, s. 127) Svedomie teda predstavuje ešte intímnejšiu *formu Božej ponuky*, v ktorej sa uskutočňuje *Božia túžba pomôcť človeku vyhnúť sa omylom a nájsť plnosť života a radosti*.

Svedomie teda nie je iba akýsi pocit. *Je to Božie usmernenie, ktoré vstupuje do úzkej spolupráce s naším rozumným uvažovaním*. Je preto *nevyhnutné posilňovať našu*

schopnosť počuť Boží hlas, a to štúdiom, modlitbou, spoločným zdieľaním a pozornou úvahou pri konkrétnom rozhodovaní, aby sme sa so svedomím nestretli iba po zlom skutku vo forme výčitiek, ale aby sa nám stalo svetlom vo chvíli rozhodovania.

Ak máme správne formované svedomie, stáva sa pre nás záväznou normou pre rozhodovanie v každej situácii. *Boh bude posudzovať naše konanie podľa toho, či bolo v zhode s našim svedomím a či sme urobili všetko pre jeho správnu formáciu.*

6.3 Odpoveď človeka v dobrom a zlom konaní

e) *hriech ako negatívna odpoveď*

Boží zákon, ktorý nachádzame v Zjavení nie je teda obmedzením našej slobody. Je pre ňu pomocou a usmernením. Plnosť nášho života nespočíva iba v dosiahnutí slobody. Neboli sme stворení pre slobodu, ale so slobodou pre lásku. *Sloboda je iba nevyhnutnou podmienkou, aby sme mohli naplno milovať.* Šťastní nie sme preto, že sme slobodní, ale preto, že milujeme a sme milovaní. Sme totiž stворení s láskou a pre lásku a nemôžeme žiť bez lásky. Ostávame sami sebe nepochopiteľní a nášmu životu chýba zmysel, ak sa nám nezjaví Láska, ak sa nestretneme s Láskou, ak ju nezakúsime a určitým spôsobom si ju neosvojíme, ak nemáme na nej živú účasť. (porov. FC, 18)

Človek však je schopný aj odmietnuť skutočnú lásku. Uzavrieť sa voči nej alebo ňou pohrdnúť kvôli egoistickému dobru. Takéto uzavretie sa láske biblické Zjavenie i kresťanská tradícia volá hriech. *Hriech je teda konaním proti opravdivej láske voči Bohu a blížnemu.* V konečnom dôsledku je konaním aj proti sebe samému. Zloba hriechu spočíva v tom, že *prináša bolesť a množí zlo.* Zraňuje vzťahy a narúša ľudskú solidaritu. (KKC 1849-1851)

Nejaké konanie nie je hriechne preto, lebo si ho Boh nepraje a zakazuje nám ho. Boh nezakazuje konať hriech preto, aby vyskúšal našu poslušnosť. Boh zakazuje hriechne konanie preto, lebo hriech nám samým prináša bolesť a smrť.

f) *obrátene a nasledovanie ako pozitívna odpoveď*

Boh k nám prichádza preto, aby nás zachránil od tejto ničivej sily zla, pred ktorým mnohokrát stojíme úplne bezmocní, oklamaní a zranení. Celé dejiny spásy zachytené v Starom aj Novom zákone sú svedectvom o tejto sile zla a biedy človeka. Celými dejinami spásy však preniká aj svetlo nádeje prameniace z vedomia, že človek je schopný napojiť sa na nový Prameň sily. *Sme schopní odvrátiť sa od zla a obrátiť sa k Dobru. Ale čo je dobro?*

Nemôžeme sa vyhnúť tejto otázke, ak nechceme stratiť zmysel nášho života. A zároveň je jasné, že na ňu nemôžeme dať žiadnu zjednodušenú odpoveď na jednom našom stretnutí. Pomôcť by nám mohla jedna vzácna evanjeliová udalosť: „Tu k nemu ktosi pristúpil a pýtal sa ho: „Učiteľ, čo dobré mám robiť, aby som mal večný život?“ On mu povedal: „Prečo sa ma pýtaš na dobré? Len jeden je dobrý. Ale ak chceš vojsť do života, zachovávaj prikázania!“ On sa ho opýtal: „Ktoré?“ Ježiš odpovedal: „Nezabíjaj! Nescudzoložíš! Nepokradneš! Nebudeš krivo svedčiť! Cti otca i matku a milovať budeš svojho blížneho ako seba samého!“ Mladík mu povedal: „Toto všetko som zachovával. Čo mi ešte chýba?“ Ježiš mu vravel: „Ak chceš byť dokonalý, choď, predaj, čo máš, rozďaj chudobným a budeš mať poklad v nebi. Potom príď a nasleduj ma!“ Keď mladík počul toto slovo, odišiel smutný, lebo mal veľký majetok.“ (Mt 19, 16-21)

Mladý človek, o ktorom hovorí Matúšovo evanjelium, predstavuje každého človeka, ktorý vedome alebo nevedome pristupuje ku Kristovi a dáva mu otázku o mravnosti. Mladík sa nepýta ani tak na to, aké zákony treba zachovávať, ako skôr na to, *akým spôsobom naplniť zmysel*

života. Ak sa pýta Ježiša, zrejme to nerobí preto, že by nepoznal odpoveď obsiahnutú v zákone. Pravdepodobnejšie je, že príťažlivosť Ježišovej osoby v ňom vyvolala nové otázky o mravnom dobre. Chce sa stretnúť s tým, ktorý svoju činnosť začal novým zásadným povzbudením: „Naplnil sa čas a priblížilo sa Božie kráľovstvo. Kajajte sa a verte evanjeliu“ (Mk 1, 15). (porov. *Veritatis Splendor*, 7-8)

Slovo „kajajte sa“ z gréckeho „metanoia“ znamená „zmenu zmýšľania“. *Pokánie* teda nie je v prvom rade umŕtvanie sa, ale *zmena nášho uvažovania*. Ale v čom je potrebné ho tak zásadne zmeniť? Pápež Ján Pavol II. vo svojich katechézách o ľudskej láske ukazuje na počiatok, ktorý vidí ako kľúč k odpovedi na túto otázku. Prvé kapitoly knihy Genezis nám prinášajú opis stvorenia človeka. Je stvorený na Boží obraz, je slobodný a mysliaci tvor. Navyše má moc nad všetkými stvorenými vecami. Nie je však naplno človekom, a teda ani naplno obrazom Boha, kým je sám. Nie je ani spokojný s tým, čo má, kým je sám: „Nie je dobre človeku samotnému.“ (Gn 2, 18) Bohu od počiatku záleží na tom, aby bolo človeku dobre. Preto je stvorenie zavŕšené až v stretnutí dvoch ľudských bytostí – Adama a Evy. Tak človek od počiatku vníma seba samého ako obdarované bytie. Boh mu daruje svet i iného človeka, pre ktorého sa i on sám môže stať darom a zdieľať sa s ním. Práve preto je schopný aj sám sa stať darom. A nie je to pre neho namáhavá úloha, ale plná realizácia jeho bytia. Preto Adam i Eva stáli jeden pred druhým nahí a nehanbili sa. (Gn 2, 25) Nehanbili sa, lebo nemali strach, že by sa mohli stať pre toho druhého iba predmetom na použitie, nebáli sa bolesti zo zneužitia, naplno jeden druhému dôverovali, že chcú byť pre seba totálnym darom. (porov. *Ako muža a ženu ich stvoril*, I. kap.) Do tejto situácie však vstupuje hlas, ktorý vnáša pochybnosť o skutočnosti Božieho daru: „Naozaj povedal Boh: Nesmiete jesť z nijakého rajského stromu!?“ Žena odpovedala hadovi: „Z ovocia rajských stromov môžeme jesť, ale o ovocí stromu, ktorý je v strede raja, nám Boh povedal: Nejedzte z neho, ani sa ho nedotýkajte, aby ste nezomreli!“ Tu povedal had žene: „Nie, nezomriete, ale Boh vie, že v deň, keď budete z neho jesť, otvorí sa vám oči a vy budete ako Boh, budete poznať dobro a zlo.“ A žena videla, že strom je na jedenie chutný, na pohľad krásny a na poznanie vábivý, nuž vzala z jeho ovocia a jedla, dala aj svojmu mužovi, čo bol s ňou, a on tiež jedol. I otvorili sa obom oči a spoznali, že sú nahí.“ (Gn 3)

Pochybnosť o tom, či nám Boh chce dať plnosť šťastia, vnáša do nás i pochybnosť o nás samých. Ak nie som obdarované bytie, už nevidím zmysel svojho života v sebadarovaní. Ak si začnem myslieť, že si iba vlastnou šikovnosťou dokážem zabezpečiť šťastie, začínam pochybovať aj o druhom človeku, či mi nebude stáť v ceste pri tomto úsilí. Následky tejto pochybnosti sú hrozné. Už nedokážeme stáť pred druhým človekom bez strachu! A ani pred Bohom. (porov. *Ako muža a ženu ich stvoril*, II. kap.) A tu spočíva zmysel výzvy k obráteniu, k zmene zmýšľania. *Obrátiť sa znamená uveriť, že Boh ma nechce pripraviť o šťastie, ale priviesť k plnosti života. A zároveň si priznať, že tam nie som schopný prísť iba vlastnými silami.*

Evanjelium – *dobrá zvesť Ježiša Krista* spočíva v trvalom ubezpečení, že sme milovaní, a že Boh chce pre nás všetko dobro. Vrcholom tohto evanjelia je *dôkaz vytrvalosti lásky, ktorá ide až na smrť aj vtedy, keď jej ten druhý prestane veriť*. Ježiš prijíma utrpenie nie preto, aby ho blahorečil, ale preto, aby nám dokázal, že zlobu, nedôveru, závisť a každé iné zlo je možné prekonať vytrvalosťou v láske – ak je ochotná ísť až na smrť. Avšak nie kvôli smrti. Ona nie je zmyslom. Boh ju nežiada od svojho Syna. Syn ju prijíma, lebo človek je neoblomný vo svojej nedôvere. Ale prijíma ju zároveň preto, aby nám dal vrcholný dôkaz, že Boh je pôvodcom života, a že láska dokáže premôcť i smrť a priviesť k novému životu. Aj mŕtvy vzťah. „A ja, až budem vyzdvihnutý od zeme, všetkých priťahnem k sebe.“ (Jn 12, 32) „Nik nemá väčšiu lásku, ako ten, kto dáva život za svojich priateľov...“ (Jn 15, 13)

Takúto lásku, ktorá dáva život, nie je možné vtisnúť do prikázaní. Preto mladík tuší, že mu ešte čosi chýba aj vtedy, ak plní od mladosti všetky Božie príkazy. A preto mu Ježiš nemôže dať inú odpoveď o dokonalosti života ako: „...choď, predaj, čo máš, rozďaj chudobným a budeš mať poklad v nebi. Potom príď a nasleduj ma!“ Tak *verný a vytrvalý nasledovanie Krista sa ukazuje ako jadro a základ celej kresťanskej mravnosti*.

Niet inej cesty k plnosti a kráse života ako cesta sebadarovania. Myslieť si, že šťastie môžeme dosiahnuť získaním iných pre seba, je rovnako klamlivé, ako pozeráť sa na kruhy a myslieť si, že vidíme špirálu, ktorá nás privedie do jej stredu. Nejde však o sebadarovanie, ktoré by bolo sebazničením. Ale o sebadarovanie, ktoré plodí trvalý, verný a plodný vzťah lásky. Taký, aký je medzi Otcom a Synom. Taký, aký je medzi Ježišom a každým človekom, ktorý naplno uverí v jeho lásku. Vzťah lásky, ktorá sa stáva novým prikázaním pre všetkých, ktorí zmenia svoje zmýšľanie a uveria evanjeliu. A stáva sa základom pre nový životný štýl podľa vzoru Ježiša Krista. „Toto je moje prikázanie: Aby ste sa milovali navzájom ako som ja miloval vás.“ (Jn 15, 12)

6.4 Konkretizácia mravnosti v životnom štýle rodiny

Životný štýl je spôsob, akým sa človek prejavuje v spoločnosti v oblasti ľudských vzťahov, v oblasti bývania, obliekania, ale aj v tom, ako trávi voľný čas. So životným štýlom sú spájané atribúty, ktoré ľuďmi navzájom odlišujú alebo ich spájajú. Tak sa môže životný štýl stať súčasťou kultúrneho pohybu, alebo i výrazom politického protestu. Môže však stelesňovať aj pôžitok a životnú radosť a byť pritom nepolitický. Životnému štýlu sa často prihovára reklama alebo ho dokonca vytvára. Životný štýl je dôležitý hospodársky faktor, pretože sa stará o konzum, a tým aj o rozvoj. Životný štýl sa často mení s módou, a preto prináša do hospodárstva trvalý pohyb.

Náš životný štýl je odpoveďou na otázku: „Ako žiť?“ Je to veľmi konkrétna odpoveď, pretože každý na ňu odpovedá svojím gestom, činom, rozhodnutím, každá minúta nášho života vyjadruje to, o čo nám ide: náš zámer, zmysel, hodnoty. Životný štýl v najhlbšom slova zmysle je individuom prebraný spôsob prispôsobenia sa svetu. Žijeme alebo zomierame štýlom života, aký sme si zvolili.

g) kresťanský životný štýl

Čo robí rodinu „kresťanskou“? Často sa stáva, že kresťanský rodič nepochádza z kresťanskej rodiny a v bezradnosti nevie, čo má robiť, aby sa jeho rodina stala kresťanskou. Možno zavedie modlitbu pred jedlom a po ňom, ale iné mu nenapadne. Rád by urobil aj viac, ale nevie, v akých oblastiach a ako by mala rodina žiť kresťanský život. (podľa RK, s. 62)

Naším cieľom nie je presvedčiť snúbencov, aby si zariadili život a domácnosť podľa nejakého kresťanského štandardu. Naším cieľom je inšpirovať. Pobádať k tomu, aby sa zamysleli, sami hľadali, a čo je hlavné, aby sa nechali viesť Božím Duchom a jeho mocou ku skutočnej pravde, aby ich manželstvo a život dostali zmysel a našli cieľ.

Prejavom kresťanského štýlu života medzi manželmi v tom najširšom význame je snaha o kresťanské manželstvo s jeho podstatnými vlastnosťami. Celoživotná jednota manželov prežívaná vo vernosti, čoho dôsledkom je nerozlučiteľnosť a ochota prijať deti, sú dôležitým svedectvom o kresťanskom manželstve, ktoré bude iste vyžadovať zapojenie veľkého úsilia a využitie poznatkov z oblasti partnerských vzťahov.

Iným pohľadom na kresťanský životný štýl je plnenie úloh, ktoré rodina prijíma a uskutočňuje, lebo pre ňu vyplývajú zo sviatostného charakteru manželstva. O týchto úlohách hovorila biskupská synoda o rodine v Ríme v r. 1980 a uvádza ich apoštolská exhortácia *Familiaris consortio* (Rodinné spoločenstvo) pápeža Jána Pavla II. Už na prvom stretnutí tohto kurzu (*Povolanie k manželstvu, predpoklady dobrého manželstva*) sme ukázali, ako témy jednotlivých stretnutí vychádzajú zo štyroch úloh, ktoré má kresťanská rodina byť schopná a ochotná naplniť (FC 17-50).

O prvej z nich, *vytváraní osobného spoločenstva manželov*, sme hovorili na predchádzajúcich stretnutiach, venovaných témam ľudskej pohlavnosti, manželskej lásky a umeniu komunikácie v manželstve.

Ďalšou úlohou rodiny je *služba životu*. Plodnosť je ovocím a znakom manželskej lásky, živým svedectvom plného vzájomného darovania sa manželov. Otvorenosť pre plodnosť zároveň prináša manželom právo a povinnosť výchovy svojich detí. Podrobne budeme rozvíjať túto úlohu na nasledujúcich stretnutiach o príprave na zodpovedné rodičovstvo, prirodzených metódach plánovania rodičovstva a o výchove detí.

Pri tejto téme sa chceme viac zaoberať zložkami aktívneho a praktického kresťanského života. Preto budeme venovať pozornosť ďalším dvom úlohám kresťanskej rodiny, účasti na živote a poslaní Cirkvi, pri ktorej vidíme rodinu ako domácu cirkev, a účasti na rozvoji spoločnosti, ktorou sa rodina stáva živou základnou bunkou spoločnosti.

6.5 Rodina ako domáca cirkev

Medzi základné úlohy kresťanskej rodiny patrí služba v Cirkvi, ktorá je aj špecifickým prvkom jej kresťanského životného štýlu. „Kresťanská rodina je povolaná na to, aby sa činne a vedome zúčastňovala na poslaní Cirkvi, a to vlastným a originálnym spôsobom, že sa totiž sama svojím bytím a konaním ako intímne spoločenstvo života a lásky stavia do služieb Cirkvi a spoločnosti.“ (FC 50) Veď spojivá spoločenstva kresťanskej rodiny obnovuje Kristus vierou a sviatosťami. (porov. FC 49-50)

h) život modlitby v rodine

Stáva sa, že život modlitby v rodine pozostáva z toho, že sa pred jedlom pomodlia – tí, ktorí sú prítomní. Okrem toho potom už nie tak často a nie denne. Mladá rodina je spočiatku veľmi zbožná a vytrvalá, ale keď prichádzajú starosti s deťmi, už sa spoločná modlitba zanedbáva. Skôr alebo neskôr sa už ani nemodlia, radšej sa nechajú zavalit' každodennými starosťami. Rodina sa vyčerpá, lebo sa odtrhla od zdroja sily. Kresťanstvo bez vzťahov nie je ozajstné. Ak sa rodina snaží o spoločné modlitby iba v liturgických obdobiach, deťom to naznačuje, že ich kresťanský život sa týka iba sviatočných období, ale nemá nič spoločné so všedným životom. *Každodenná spoločná modlitba je neodmysliteľná*, aj keď nie sú všetci prítomní. Aspoň rodičia majú vytrvať, kým si to neosvoja aj deti. (podľa RK, s. 64)

Osobný vzťah človeka s Bohom sa vyjadruje predovšetkým v rozhovore s Bohom, v modlitbe. Tento vzťah začína v detstve a možno ho považovať za základný kameň výchovy k viere. Výchova k modlitbe je viac ako rozhovory o modlitbe. Dieťa už vie, čo je „rozhovor“, lebo už zakúsilo radosť z toho, že rodič počúval jeho slová a to, že „rozhovor“ je obojstranný. Povie niečo o sebe a druhý mu odpovedá. Treba zdôrazniť, že čo povieme o sebe iným, je darom, ktorý môže dať len osoba. Nikto okrem mňa nemôže odovzdať moje myšlienky, skúsenosti a lásku. Iba ja to môžem odovzdať iným, a preto je rozhovor osobným darom.

Možno poukázať na to, že na rozhovor sú potrební dvaja. Pozor, nie ľudia, lebo Boh je trojosobným Bohom, ale nie traja ľudia! Dve osoby sa dostanú do vzťahu – vedia o sebe, zbadajú sa a odvažujú sa navzájom osloviť.

Ako ďalší krok sa dá zdôrazniť hodnota *ticha*. V dialógu je dôležité, aby sa navzájom počúvali, a nie aby každý len hovoril a hovoril. Počúvanie vyžaduje ticho, ktoré si vytvoríme v srdci. To znamená, že sa snažíme dávať pozor na reč druhého tak, že si jeho slová vypočujeme a snažíme sa pochopiť, prečo povedal to, čo povedal. Vnútorne ticho, podobne ako aj vonkajšie, je veľmi dôležité. (podľa RK, s. 151)

Pokiaľ ide o formy modlitieb, *modlitebník Cirkvi je veľmi bohatý*: Sväté písmo, Otčenáš, iné napísané modlitby, litánie, ruženec, krížová cesta, strelné modlitby, spontánne modlitby, piesne, žalmy, rozjímanie, spoločné a osobné úkony (prežehnanie sa, otvorené náruče, zdvihnuté – otvorené ruky, pokľaknutie, úklon hlavy, požehnanie, dotyk) atď. Modliť sa môžeme pri hudbe alebo bez nej, v tichosti, slovami, pri sviečke alebo bez nej, na ulici, v izbe, v kostole... Všade,

v každej situácii (keď je nám dobre alebo ťažko), rozličnými spôsobmi... Vidíme, že *Bohu záleží na tom, aby sme zostali v kontakte s ním*, a nie aby sme jeden druh modlitby opakovali veľa krát denne. *Podstatou modlitby je vytvorenie postoja klaňania sa Bohu*. Je to však ťažké v dnešnom svete, v ktorom veľa kedy „svätých“ vecí už prestalo byť svätými. Ak napríklad všetko „zbožňujeme“ – svoje deti, priateľov, profesorov, film, zmrzlinu, jedlo, rôzne zamestnania atď. – potom ťažko môžeme priviesť seba (neskôr aj svoje deti) k podstate modlitby.

Mali by sme sa oboznámiť so štyrmi klasickými typmi modlitby: oslavná, ďakovná, odprosujúca (kajúca), prosebná. *Čím je rodinná modlitba jednoduchšia, tým viac vedie ku „klaňaniu sa“, lebo nie je potrebné všímať si veľa vecí.* (podľa RK, s. 154)

i) *nedeľa a svätá omša*

Nedeľa je pre kresťanov dňom Pánovho zmŕtvychvstania, nahradila posvätný sobotný odpočinok, pripomína nové stvorenie a „stala sa prvým zo všetkých dní a prvým zo všetkých sviatkov: *dňom Pána*. V tento deň Kristus svojou Veľkou nocou završuje duchovnú pravdu židovskej soboty a zvestuje večný odpočinok človeka v Bohu.“ (Kompendium č. 452)

„*Kresťania svätia nedeľu a iné prikázané sviatky tak, že sa zúčastňujú na Pánovej Eucharistii a zdržiavajú sa takých činností, ktoré znemožňujú preukazovať kult Bohu a narúšajú radosť vlastnú dňu Pána alebo potrebné zotavenie ducha i tela*. Dovoľujú sa činnosti súvisiace s rodinnými potrebami alebo so službami, ktoré majú veľkú spoločenskú užitočnosť za predpokladu, že nevytvoria návyky, ktoré by škodili sväteniu nedele, rodinnému životu a zdraviu.“ (Kompendium č. 453)

Nie je jedno, ako prichádza rodina na svätú omšu. Rodičia sú často už pri príprave nervózni a do kostola prichádzajú v zlej nálade. Bolo by dobré vymedziť v spoločnom živote potrebný priestor pre svätú omšu. Často sa stáva, že na svätú omšu iba dobehneme. Neuvedomujeme si, že *je stredobodom nášho života*. V nej pre svoj kresťanský život *dostávame potrebnú silu, duchovnú potravu a usmernenie*. Aby nás všedné dni nepremohli:

- prosíme o odpustenie;
- vyjadríme svoju vieru v Boha, v jeho Cirkev a v našu kresťanskú identitu tým, že sme v spoločenstve s tými, ktorí sú už pred tvárou Boha. Ved' aj my tam smerujeme;
- oslavujeme Ježiša Krista, ktorého nasledujeme a ktorému sa klaniame ako svojmu Spasiteľovi;
- počúvame Božie pravdy, aby sme vedeli riešiť naše každodenné problémy podľa jeho múdrosti;
- obetujeme mu našu prácu, vzťahy, bolesti a radosti prežívané počas celého týždňa;
- dostávame novú silu, aby sme na konci svätej omše odchádzali obnovení a plnili svoje evanjelizačné poslanie a vydávali svedectvo.

Tento postoj si ale musíme osvojiť. Bez prípravy to nepôjde. Stáva sa, že prichádzame neskoro, odchádzame skôr, počas dovolenky aj vynecháme svätú omšu, lebo sa „nezmestí do programu“. Tento postoj nám naznačuje, že svätá omša je iba jedným z našich programov. *Je súčasťou nášho života iba vtedy, ak sa dá zladiť s ďalším, prípadne „dôležitejším“ programom.* (podľa RK, s. 65)

I keď je účasť na Eucharistii srdcom nedele, jednako by bolo obmedzujúce zúžiť povinnosť „svätiť ju“ len touto účasťou. *Deň Pána sa totiž prežíva dobre vtedy, ak je celý poznačený vďačnosťou a činnou spomienkou na spásenosné Božie gestá*. To zaväzuje každého z Kristových učeníkov dať aj ostatným momentom dňa prežívaným mimo liturgie – *rodinnému životu, spoločenským vzťahom, chvíľam rozptýlenia* – určitý štýl, ktorý by pomohol vniesť pokoj a radosť Vzkrieseného do všednej náplne života. Pokojnejšie nažívanie rodičov a detí môže byť napríklad príležitosťou nielen ochoty navzájom sa počúvať, ale aj spoločne prežívať dajaký výchovný moment a viac sa duchovne sústrediť. (porov. *Dies Domini*, 52).

Nedeľa je zároveň aj dňom odpočinku. Odpočinok je „posvätná vec“, lebo pre človeka je nevyhnutné vytrhnúť sa dakedy z príliš vyčerpávajúceho kolobehu pozemských povinností a znovu

si uvedomiť, že všetko je Božie dielo. Obdivuhodná moc, ktorú Boh dáva človeku nad stvorením, by mohla strhnúť do nebezpečenstva zabudnúť, že Boh je Stvoriteľ, od ktorého všetko závisí. Pre mnohých je práca tvrdým otroctvom, či v zmysle biednych podmienok, v ktorých sa vykonáva, či kvôli času, ktorý si vyžaduje. Aj v našom historickom súvisi ostáva povinnosť pričiniť sa, aby všetci ľudia mohli poznať slobodu, odpočinok a rozptýlenie, ktoré patria k ľudskej dôstojnosti, ale aj z hľadiska ďalších požiadaviek náboženských, rodinných, kultúrnych a medziosobných, ktoré možno ťažko uspokojiť, ak sa neposkytne aspoň jeden deň v týždni na možnosť užiť si spoločne trochu odpočinku a pár sviatočných chvíľ. (DD, 66)

Preto je súčasťou prežívania nedele aj to, že nechodíme nakupovať do nákupných centier, pretože aj predavačky majú doma rodiny a kvôli zákazníkom nemôžu byť doma spolu s nimi. Nedeľa tak má byť pre veriacich aj príležitosťou venovať sa aj ďalším skutkom milosrdenstva, lásky a apoštolátu.

j) liturgický rok a sviatky

V živote rodiny je oslava najprirodzenejšou udalosťou, pritom najviac zanedbanou oblasťou. Je veľa príležitostí na slávenie, ktoré posilní dôstojnosť človeka, jeho dobrotu, láskavosť, osobnosť; dodáva mu silu na zotrvanie vo svojich dobrých rozhodnutiach aj v ťažších časoch. Slávenie sviatkov osvetľuje zmysel života človeka a definuje, prečo je dobré byť dobrým. To, čo slávime, menej zanedbávame. Dalo by sa povedať, že oslava je určitou „investíciou“ do budúcnosti.

Slávenia nás zjednocujú. Len tí slávia spolu, čo sviatkov považujú za svoj. Rodina má „právo“ oslavovať sviatky jednotlivých členov rodiny, pretože ostatní sa zúčastňujú slávenia na základe pozvania. Bez neho „nemajú právo“ byť prítomní. Prečo teda máme oslavovať? Lebo je to dobré. Lebo *oslavovaním sa navzájom posilňujeme*. (podľa RK, s. 186)

Oslavy sviatkov pomaly odovzdáme organizátorom narodeninových večierkov, špecializovaných bufetov alebo „sviatočným“ programom v televízii... Nevenujeme čas výberu darov; tomu, čím by sme urobili radosť – radšej darujeme peniaze, aby sa každý sám rozhodol, čo si kúpi. Biely obrus už nepoužívame a ponechávame si aj šaty na všedný deň. Nepodporujeme vzťahy tým, že „plytváme časom“ na prípravu. Takto budú sviatky čoraz prázdnejšie. Už nie je dôležité, aby sme sa my, náš byt, ale najmä naša duša „obliekli do sviatočného“. Cieľom slávenia sviatkov je človek, posilnenie jeho ľudskej identity – či už ide o osobnú alebo spoločnú, občiansku alebo cirkevnú oslavu sviatku. *Podstatou je vždy to, že človek je dobrý, hodný lásky, jedinečný a je Božím darom*.

Každý sviatok je svedectvom pre svet. Radujeme sa z niečoho, čo sme priamo alebo nepriamo dostali ako dar. Ďakujeme Bohu ako Darcovi všetkých darov a tým, prostredníctvom ktorých ich podelil. Ku každému sviatku patrí chvála Boha v nejakej forme, od tichej modlitby po eucharistickú oslavu v zhromaždení veriacich. Každý sviatok má svoje opodstatnenie, ktoré je potrebné poznať, aby mohol byť primerane slávený. Veľký význam má vo sviatok voľná chvíľa, v ktorej spoločne rodina prežíva radosť a oslavu. Vonkajší rámec sviatku dodáva vyzdobená miestnosť, sviatočné oblečenie. Radosť a vďačnosť sú podstatnými základnými postojmi pri slávení sviatkov. (*Stretnutia rodičov prvoprijímajúcich detí. Pastoračná pomôcka pre farnosť*, Rada pre rodinu a mládež KBS, Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov 2003, s. 44-45)

Keď zanedbáme človeka, televízia nenahradí vzniknutú prázdnotu. Aj keď je oslava skromná, má byť „sviatočná“, *nie ako stolovanie vo všedný deň*. Nepime veľa, aby sme ostali „prítomní“ jeden pre druhého. Naučme sa znovu *porozprávať sa, spoločne sa zahrať, zasmiať, zastaviť sa, potvrdiť krásu stretnutia a našej občianskej a náboženskej existencie*. V tomto nám pomáha liturgický rok. (podľa RK, s. 65-66)

Život kresťanskej rodiny sa naplňuje v priebehu cirkevného roka. Spoločné slávenie sviatkov nielen v kostole, ale tiež doma, povzbudzuje každého člena rodiny do kresťanského prežívania všedných dní v tých prostrediach, do ktorých prichádzajú. Povzbudením vo viere pre rodinu sú aj pravidelné stretnutia rodín vo farnosti, kde zdieľajú svoj život v spoločenstve s

kresťanskými rodinami. Prežívajú spoločne každodenné radosti a starosti, vzájomne si pomáhajú v konkrétnych veciach.

Počas liturgického roka sa v súvislom slede sviatkov sprítomňujú spasiteľné činy nášho Vykupiteľa. Cirkev postupne predkladá celé tajomstvo Kristovo od Vtelenia a Narodenia až po Nanebovstúpenie, po Turíce a po očakávanie blaženej nádeje príchodu Pána. (*Sacrosanctum concilium*, 102) Poukazuje tiež na zvláštne uctievanie Božej Matky, ktorá je nedeliteľným zväzkom spojená so spasiteľným dielom svojho Syna. Potom nasleduje zmienka o pamiatkach mučeníkov a ostatných svätých. Cirkev slávi tieto sviatky v Božom dome pri eucharistickej slávnosti. Modlitby, výzdoba kostola, liturgické rúcha a iné vonkajšie znaky a zvyky sú charakteristické pre určitý sviatok. Liturgický rok je teda cyklus, v ktorom spolu s Cirkvou, čiže spoločenstvom, prežívame a premeditujeme podstatné udalosti a učenie viery. Týmto spôsobom v nás Cirkev živí vieru, ktorú odovzdáva a stráži. *Účelom liturgického roka je, aby každodenné udalosti sveta nedeformovali veriacich.* V ich srdci a myslení má prevládať Boží obraz a ich skutky majú byť v súlade s ním.

Liturgický rok poskytuje rodine mnoho príležitostí na obnovu a spoločné slávenie, pomáha prežívať udalosti života v ovzduší svätosti, pričom sa formujú a uzdravujú. Rodina a domov môžu vplývať na všetkých členov rodiny a formovať ich. K tomu, *aby sme prežívali jednotlivé sviatky liturgického roka, je potrebné: poznať podstatu a hlavné symboly sviatku; pochopiť, ako sviatok ovplyvňuje život rodiny; uvedomiť si, prečo je sviatok dobrý a ako môže vplývať na rodinu; zohľadniť, aké tradičné alebo individuálne zvyky sa viažu k jednotlivým sviatkom.*

Nejde tu o úlohy, ale o spôsob, ako sa dajú jednotlivé sviatky sláviť tak, aby sme si pritom uvedomili kvality jednotlivých členov rodiny. Takto budeme jeden druhého vnímať a prijímať ako Boží dar. Sviatky sú aj príležitosťou upevňovania vzájomných vzťahov, a tiež národnej, kultúrnej a náboženskej identity. (podľa RK, s. 116-117)

Odporúčame venovať sa podrobnejšie aspoň obdobiám liturgického roka, ktoré je možné ľahko a zaujímavovo uviesť do života kresťanskej rodiny.

Adventné obdobie a Vianoce – Hlavnou myšlienkou adventu je: čas je svätý, čas je dar. Ježiš sa narodil v plnosti časov, aby získal pre nás večný život. V „čase“ sa môže človek obrátiť, prosiť o odpustenie, prežívať, že mu iní odpustili atď. Advent nás učí, že *dobro môžeme konať a byť svätí v „čase“.* Dôležité je, či si uvedomujeme, ako sa dá „konať dobro“. Otázkou nie je, ako získať viac času, ale ako si ho správne zadeliť. Je na nás, na čo náš čas využijeme. Treba prehodnotiť naše rozhodnutia a vyberať to, čo je naozaj cenné. Uvažujeme nad tým, ako môžeme hodnotne využiť čas v tomto období.

Adventný veniec – Pomodlime sa každý večer za nás všetkých. Môžeme sa striedať vo vedení modlitby. Spomenieme si počas dňa na modlitbu, ktorú sme sa modlili pri venci? Zapálenie sviečok na ňom aj počas vianočného obdobia nám pripomína, že aj teraz očakávame príchod Pána. Táto myšlienka nám pomôže vytvoriť si kresťanský postoj, že všetko, čo plánujeme a robíme, je dočasné. Najdôležitejšie je, aby sme denne rástli v trpezlivosti, láske a odpúšťaní.

Štedrý večer – V prevažnej väčšine rodín sa už ustálili vianočné zvyky. Možno by bolo dobré zamyslieť sa nad tým, odkiaľ pochádzajú a nakoľko sú kresťanské. Na Štedrý večer je dobré si doma čítať zo Svätého písma o Ježišovom narodení, spievať vianočné piesne a pomodliť sa (za pokoj; za členov rodiny, susedov; za chorých, chudobných; za tých, čo nepoznali Ježiša – nie sú kresťania atď.) Stôl pekne prestríme a jedzme spoločne (bez pozerania televízie!!!). Hlava rodiny si pripraví krátky príhovor (nejde o prípitok), v ktorom sa zdôrazní krása viery a jej charakter daru, z ktorého vycítiť vďaku a lásku k členom rodiny.

Pôstne obdobie – Tajomstvom pôstneho obdobia je láska. Bez nej je toto obdobie prázdne a chudobné, lebo *bez lásky nie je možné vnímať Ježišovo utrpenie, ani ho nasledovať.* V tomto období je dôležité zdôrazniť, že akýkoľvek pôstny skutok nerobíme preto, že je ním možné čokoľvek si „zaslúžiť“ u Boha. *Ak sa postíme, modlíme, dávame almužnu* (rozdělíme sa s chudobnými) preto, aby sme si zaslúžili dar Kristovho života, potom sme veľmi zle pochopili Božie milosrdenstvo získané prostredníctvom križa. Ježišovu smrť nie je možné „si

zaslúžiť“, ani svojím pôstom „zaplatiť“. Vždy budeme Božími dlžníkmi. Kresťanskou radosťou však je, že táto dlžoba nie je ťarchou, ale stavom, ktorý od nás vyžaduje najväčšiu lásku. Inými slovami, *ľudským spôsobom odpovedáme Bohu na všetko, čo pre nás urobil*. Nevieme ani pochopiť, čo znamená dar vykúpenia! Je to veľký dar, že Boh bol ochotný obetovať seba, nevinného na kríži, za nás hriešnikov. Vo veľkom pôste sa naozaj stretávajú dvaja milujúci – Kristus a my.

Krížová cesta – Raz týždenne, v piatok, môže rodina pripojiť svoje ťažkosti týždňa k niektorým zastaveniam krížovej cesty. Je dôležité porozprávať sa s deťmi, že sa kresťan nielenže nezľakne kríža, ale ho aj spoločne s Kristom prijíma. Veľa svätcov zistilo (napr. fatimské deti), že ich láskyplné utrpenie je zmierujúcim darom. Veľa môžeme vykonať pre druhých. Pravda, najlepšie je, keď sa rodina niekedy vyberie do kostola a spolu s ostatnými veriacimi sa pomodlí krížovú cestu.

Veľkonočné obdobie – Väčšinou zabúdame, že *Veľká noc netrvá iba dva dni, ale je to štyridsaťdňové obdobie. Účelom prípravy na Veľkú noc je naše obrátenie – spoznanie koreňov hriechu a rozhodnutie sa pre Krista*. Každá modlitba má slúžiť tomuto cieľu. Po Veľkej noci Cirkev slávi znovuzrodenie približne takú istú dobu, akú venovala predtým pokániu. Organickou súčasťou nášho obrátenia je aj vzdávanie vďaky. Preto by bolo dobré, keby u nás doma pretrvávalo radostné ovzdušie čo najdlhšie. Kto by si bol vtedy pomyslel, že Ježiš Kristus vstane z mŕtvych?! Dnes nám je to už „prirodzené“. V skutočnosti to však vôbec nie je prirodzené, lebo je to nadprirodzená udalosť. Je stredobodom celej našej kresťanskej existencie. Ak Kristus nevstal z mŕtvych, potom je Božie kráľovstvo bez základov a Ježišovo učenie je iba peknou, ale prázdnu ideou. Jeho rady tak neplatia, lebo je to len jedna ideológia z mnohých. Ježiš Kristus je Pán – vo všetkom a nad všetkým!

Porozprávajme sa, ako budeme riešiť ťažkosti; čo nás „znehucuje“ a čo je pre nás „beznádejné“? Ako máme naše deti povzbudzovať k nádeji? Ako ich pozornosť upriamime na to, že každé slávenie je vyjadrením vďačnosti Bohu za veľký dar života, ktorý sme dostali – totiž, že vstaneme z mŕtvych? Nebudeme „anjelmi v nebi“, ale zostaneme sami sebou. Aká je to radosť, že Boh sa nám zaviazal na celú večnosť a urobil všetko, aby sme mohli žiť naveky s ním! Ďakujme mu za to každý deň! (podľa RK, s. 117-127)

k) *sviatostný život v rodine*

Sviatky – či už cirkevné alebo štátne – prehlbujú našu príslušnosť k nejakému spoločenstvu a posilnia našu identitu. Stálo by za to vymenovať sviatky počas roka a pozrieť sa, čím jednotlivé z nich obohatia náš život. Prečo ich slávime? O čo by bol náš život chudobnejší, keby sme ich neslávili? Ak vieme odpovedať na tieto otázky, potom lepšie pochopíme, že sviatosti sú sviatkami spoločenstva, ktoré pomáhajú vyjadriť, v čo verí Boží ľud a ako prežíva svoje pozemské putovanie. Naozaj, *každá sviatosť je sviatosťou viery, lebo cez ňu sa dostávame do tajomstva viery*.

Sviatok je vtedy sviatkom, keď má čo povedať nášmu životu a my sme schopní stotožniť sa s jeho zameraním. *Spoločné slávenie vzájomne udržuje a oživuje vzťahy*. Ťažko je tomu, kto musí byť sám vo sviatočný deň. Sviatok strávený osamote môže spôsobiť takú duševnú bolesť, že mnohí upadnú do depresie, lebo *sviatok a samota sú v protiklade*. Sviatok je sviatkom vtedy, keď ho môžeme prežívať v spoločenstve iných. Na sviatok nemyslíme ako na súkromnú vec. Sviatok patrí každému. *Sviatosti sú takými sviatkami* – spoločnými, upevňujú vzťahy, posilňujú vieru a oživujú sebavedomie. (podľa RK, s. 164-165)

Hlavným darom našej kresťansko-katolíckej viery je sedem sviatostí. Božím úmyslom bolo, aby sme vo väčších aj menších udalostiach nášho života dostali primeranú milosť, silu potrebnú k čnostnému životu. *Kresťanská rodina spoločne slávi sviatosti, keďže ich dostávame prostredníctvom Cirkvi a rodina je cirkvou v malom*. *Svätá spoveď* je spoločnou, nie súkromnou záležitosťou – jednoducho preto, lebo ani hriech nie je súkromnou záležitosťou. Hriechom urážame všetkých členov rodiny. Sväté prijímanie (nielen prvé) je tiež rodinným sviatkom, lebo náš úmysel – žiť ako vyvolený Kristov ľud v jednote s ním – vyjadrujeme v rámci

rodiny. *Sviatosťou birmovania* sa zaväzujeme žiť životom Cirkvi, ktorý prebieha predovšetkým v „domácej cirkvi“. *Sviatosť chorých* je tiež rodinnou záležitosťou, lebo chorého obklopuje rodina s vierou, ako zástupcovia „spoločenstva veriacich“. *Sviatosť manželstva* očividne prežívame denno-denne v rodine a tam sa aj posväcujeme. *Prijatie každej sviatosti je aj rodinným sviatkom. Sviatosti sú formou života* a nie „svätými vecami“, ktoré dostávame. Každá sviatosť nás robí účastníkmi Božieho života, formuje nás a vedie k duchovnej zrelosti. (podľa RK, s. 66)

Vlastným zdrojom a jedinečným prostriedkom posväcovania sa je pre manželov a kresťanskú rodinu *sviatosť manželstva*, hoci dar Ježiša Krista sa nevyčerpáva jej slávením, ale sprevádza manželov počas celého ich života. Z tejto sviatosti plynú pre manželov *dar a povinnosť každodenne prežívať posvätenie, ktoré dostali*. Toto posväcovanie sa uskutočňuje predovšetkým *cez sviatosťný život, zvlášť prijímaním sviatosti Eucharistie*, ktorá je vlastným zdrojom kresťanského manželstva. Účasť na Kristovom tele, ktoré „sa obetuje“, a na krvi, ktorá „sa vylieva“, sa stáva nevyčerpatelným prameňom misijnej a apoštolskej činnosti pre kresťanskú rodinu. Podobne aj v ostatných sviatosťoch, ktoré rodina prijíma v jednotlivých etapách svojej existencie (sviatosť krstu a sviatosť birmovania detí, pomazanie chorých, prípadná sviatosť kňazstva niektorého z detí), sa rodine ponúka cesta stále väčšieho rastu v láske k Bohu a vo vzájomnej láske.

Sviatosti nie sú iba darom pre jednotlivca, ale duchovným ovocím a putom spoločenstva veriacich (porov. KKC 950). Základnou bunkou spoločenstva veriacich je rodina. Preto cirkevné dokumenty spomínajú rodinu ako „domácu cirkev“. Na sviatosti sa nemôžeme pozeráť tak, že sa týkajú len jednotlivca a ostatná rodina nemá s nimi nič spoločné. Ak sa takto pozeráme na prijatie sviatostí, potom členovia rodiny, ktorí sa nepripravujú na ich prijatie, môžu sa zaoberať iba vonkajšími vecami oslavy...

Rodina, ktorá spoločne slávi sviatosti, slávi Cirkev a príslušnosť k Cirkvi. Sviatosti spolu a každá osobitne nás robia členmi Cirkvi, lebo sviatosťný život je životom Cirkvi. Nie je možné sláviť sviatosti mimo Cirkvi. Ak sa o to pokúsime, hrozí nám, že Boží dar sa stane „predmetom“. Inými slovami, rodina, ktorá nie je členom spoločenstva veriacich, teda farského spoločenstva, ktoré je obrazom spoločenstva Cirkvi, nie je schopná sláviť sviatosti vo svojom kruhu. (podľa RK, s. 164)

Ako začať sláviť sviatosti v rodine? Odpoveď je ľahká: *ako ostatné dôležité spoločné sviatky*. Inšpiráciou môžu byť tieto kroky. Spoločne pristupujme k svätej spovedi. Dostaneme pri nej dar od Pána Ježiša. Je to možnosť začínať odznova. V svätej spovedi sa práve toto uskutočňuje. Na tento deň sa pripravíme tak, že si navzájom odpustíme a zmierime sa. Čo by sme si mohli vzájomne odpustiť? Potom po sv. spovedi chodíme spoločne na sväté prijímanie.

Rozprávajme o udalosti a jej dôležitosti. Akú má v sebe hodnotu? Uviedli sme iba nápady – skutočné slávenie sa rodí v rodinnom kruhu. (podľa RK, s. 165-166)

1) *Sväté písmo v rodine*

Kvalita rodinného života veľmi závisí od toho, či jej členovia počúvajú alebo nepočúvajú Božie slovo vo svojich srdciach. V Božom slove je prvoradé, že naše počúvanie, žitie, milovanie a dávanie našich životov, je zamerané na Boha a všetky ostatné veci si už svoje miesto nájdu. Mnohé rodiny svedčia o tom, že *čítanie Biblie doma stojí za námahu, lebo udržiava rodinu pri živote*, je to upokojujúce a dáva to členom rodiny svetlo, silu a pokoj. (porov. *Rodinná energia a ako ju uvoľniť*, s. 48)

Počúvanie Božieho slova prirodzene prerastá do odpovede a vzájomnej komunikácie s Bohom. To je základ každej modlitby. Je to konverzácia medzi Bohom a človekom. On rozpráva a on aj počúva. Rodina počúva a odpovedá mu vo svojom každodennom živote. Rodinná modlitba má svoje charakteristické znaky. Je to spoločná modlitba manžela a manželky, rodičov a detí. Najmä na členov kresťanskej rodiny sa môžu vzťahovať slová, ktorými Pán Ježiš sľubuje svoju prítomnosť: „A zasa vám hovorím: Ak budú dvaja z vás na zemi jednomyselne prosiť o čokoľvek, dostanú to od môjho Otca, ktorý je na nebesiach. Lebo kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v mojom mene, tam som ja medzi nimi.“ (FC 59)

Obsahom takejto rodinnej modlitby je sám rodinný život, ktorý sa vo všetkých svojich rôznych okolnostiach chápe ako Božie volanie a stáva sa synovskou odpoveďou na jeho volanie. Radosti a bolesti, nádeje a zármutok, narodenia a narodeniny, výročia sobáša rodičov, lúčenia, pobyt mimo rodiny a návraty, vážne a dôležité rozhodnutia, smrť drahých osôb a podobné udalosti sú zásahmi Božej lásky do života rodiny a zároveň sú aj vhodnými príležitosťami na vzdávanie vďaky, na prosby, dôverné odovzdanie sa rodiny do rúk spoločného Otca, ktorý je na nebesiach. (porov. FC 59)

Pri každodennom plnení povinností a osobnom programe každého člena rodiny, môže byť niekedy ťažké nájsť čas, aby bola rodina spolu. Nemusí to však byť dlhý čas. Nájdite si aspoň raz týždenne príležitosť na spoločnú modlitbu. Jej základom však musí byť osobná modlitba každého člena rodiny, predovšetkým manžela a manželky. Oni musia mať túžbu hovoriť s Bohom o svojom živote a o svojej rodine. To bude zároveň najlepšie svedectvo a pozvánka aj pre deti ku spoločnej rodinnej modlitbe, ktorá sa čoskoro stane osobitnou súčasťou vášho rodinného života. (porov. *Rodinná energia a ako ju uvoľniť*, s. 48)

m) *svedectvo života, služba, spoločenstvo*

Naše kresťanské povolanie sa najviac ukáže vo svedectve života. Táto dimenzia je v živote rodiny nenahraditeľná. V každodenných rozhovoroch okolo stola sa vzájomne povzbudzujeme k tomu, *aby sme „priniesli vieru“ do triedy, na pracovisko, do priateľskej spoločnosti.* Vzájomne sa povzbudzujeme aj k tomu, aby sme vytrvali vo viere, lebo to nie je súkromná záležitosť. Na túto tému nadväzuje aj *výchova ku kňazskému povolaniu a zasvätenému životu.* Rodičia sa často boja, že nebudú mať vnúčatá, nebude sa mať kto o nich starať v starobe. Toto sa nezhoduje s kresťanským názorom, ktorý považuje službu Bohu za prvoradú. Žijeme predsa preto, aby sme plnili Boží zámer a on má „právo“ povolať nás k takému životu, aký slúži nášmu šťastiu a pre aký nás stvoril. Veriť v Boha znamená, že celý náš život je preniknutý vierou a každé rozhodnutie uskutočňujeme vo svetle viery. V našich modlitbách majú byť časté prosby za duchovné povolania, modlitby vďaky a prosby. Srne deťmi Cirkvi, záujem Cirkvi je aj naším záujmom. (podľa RK, s. 67)

To vo veľkej miere ovplyvňuje aj *prepojenie kresťanskej rodiny a farnosti.* Rodina je nielen domácou cirkvou, ale aj malou bunkou farnosti, ktorá dáva farnosti dynamizmus a pestrosť, aby sa nestala iba organizačnou jednotkou univerzálnej Cirkvi. Rodina zas vo farskom spoločenstve čerpá silu a nachádza svedectvo kresťanského života iných rodín. Veriacim rodinám, ktoré navštevujú chrám z presvedčenia, zas nerobí problém obetovať svoj čas, prostriedky a angažovať sa na farskej akcii. Záleží im na spoločnom dobre farnosti a prispievajú nielen finančne, ale hlavne osobnou angažovanosťou v službách pre spoločenstvo farnosti (kostolník, kantor, spevácky zbor, práca s deťmi, spoločenstvo a vedenie atď.).

Trendom dnešných mladých rodín je uzatvárať sa do seba. *Život rodiny však môže veľmi obohatiť spoločenstvo rodín.* Spoločenstvo je jedným zo základov života kresťanov. Prečo potrebujeme spoločenstvo? V spoločenstve sa posilňuje viera, vyvádza nás z izolácie sebeckta, uvedomujeme si, že sme súčasťou väčšieho spoločenstva Cirkvi – Kristovho tela, ktoré ma potrebuje, spoločenstvo nám pomáha riešiť ťažkosti a problémy, chráni nás pred odpadnutím. Spoločenstvá rodín a manželov tvorí zvyčajne 3 – 5 párov, je dobré, keď majú deti v približne podobnom veku a keď majú ešte aj iné spoločné záujmy. Tým, že sa takíto rodičia schádzajú, vytvárajú tiež vhodné podmienky pre rast svojich detí vo viere.

Osobitným prejavom a v istom zmysle i zavŕšením snahy o kresťanský životný štýl je ohlasovanie evanjelia. *Kresťanská rodina sa stáva spoločenstvom hlásajúcim evanjelium* v takej miere, v akej sama prijíma evanjelium a dozrieva vo viere. Preto prvou službou evanjelizácie v rodine je *vzájomné povzbudzovanie sa manželov vo viere*, a *katechéza detí v rámci výchovy*, aj keď vlastným poľom evanjelizácie, vnútorne oživovanej misionárskym elánom a horlivosťou, je celý svet bez hraníc. Určitá forma misionárskej činnosti sa môže rozvíjať už vnútri samej rodiny. Deje sa to vtedy, keď niektorému z jej členov chýba viera,

alebo keď ju nevyznáva dôsledne. V takom prípade mu majú ostatní poskytovať svedectvo viery potvrdzované vlastným životom. (porov. FC 54)

n) *zariadenie bytu, oddych, obliekanie*

Hovoriť o zariadení v byte sa zdá možno zbytočné. Je ale dôležité, aby aj *zo zariadenia bytu bolo jasné, že sme veriaci*. Zároveň je to prejav úcty voči tomu, komu sme uverili. Poslúžia na to *náboženské symboly* – kríž na stene, obrazy s náboženskou tematikou, ktoré si dnes môžeme vybrať tak, aby boli vkusné a mali aj umeleckú hodnotu, prípadne aj socha P. Márie alebo svätých. Mať doma náboženský kútik znamená vytvoriť si miesto pre modlitbu a meditáciu.

Aj *usporiadanie bežných častí nábytku* napovedá veľa o živote rodiny a jej hodnotovom rebríčku. V kresťanskej rodine by mal mať *dôležité miesto stôl*, okolo ktorého sa schádza rodina nielen na spoločné stolovanie. Pri stole ide nielen o jedlo, ale je aj miestom stretnutia osôb, komunikácie, centrom života rodiny, takže sa hovorí o mystike stola, ktorá by mala byť jasná zvlášť u kresťanov. *Stôl je oltárom rodiny*, preto sa pri ňom schádzajú jej členovia a má mať centrálné miesto v byte. Ak v niektorom byte nájdete v centre usporiadania vecí televízor, ako je to v mnohých rodinách, tak potom komunikácia a stretávanie osôb je odsunuté na vedľajšie miesto, pretože televízia nepodporuje komunikáciu a hoci ju sledujú členovia rodiny spolu, v skutočnosti ich od seba vzdďaľuje.

S tým súvisí aj *rekreácia a oddych*, čo je asi jedna z oblastí, na ktorú často zabúdame. Ani nezbadáme, že nás „zábava“ často vyčerpá a neposilní. Pozeráme sa na filmy plné násilia, ktoré nám ukazujú ničenie Bohom stvoreného ľudského tela. Možno filmové scény považujeme za odporne, ale napriek tomu podporujeme filmový priemysel tým, že púšťame násilie do svojho bytu. Sedíme pred televízorom, medzi sebou sa nerozprávame, stávame sa pasívnymi. Televízii slúžime my a nie ona nám.

Dobrú náladu stvoril Boh s tým úmyslom, aby nám rozveselila srdce a aby sa človek zregeneroval. Výsledkom rekreácie je úcta, láska, silnejšie vzťahy, viac chuti do života a viac sily k službe. Ak je výsledkom našej rekreácie niečo iné, bolo by potrebné prehodnotiť, kam chodíme a či to stojí za to. (podľa RK, s. 66-67)

Aj *oblečenie a úprava nášho vzhľadu* vypovedá o našom vnútri. Zdá sa, že sa to týka iba žien, ale v manželstve by malo mužovi záležať na tom, či jeho manželka nie je oblečená vyzývavo, provokačne, hoci pred sobášom sa mu to možno páčilo. Vzhľad a oblečenie muža sa zas považuje za prejav záujmu manželky o svojho partnera. Pri deťoch to spočiatku nebýva problém, ale keď začnú dorastať, rodičia sú často unavení zo stálych sporov o tom, ako sa možno obliekať a ako nie. Tieto starosti nie sú také časté s chlapcami ako s dievčatami, ktoré nosia úzke, veľmi obťahnuté, priesvitné a príliš krátke šaty, lebo si to vyžaduje móda. Možno ani nezbadáme, že šaty hovoria o nás niečo, čo ani nemusí byť pravdou. Majme na zreteli, že sme chrámom Ducha Svätého, Božím príbytkom, a že telo – vďaka sviatosti krstu – je sväté. (podľa RK, s. 67)

o) *ťažkosti, utrpenie, kríž, smrť*

Každá rodina vie, že *ťažké situácie patria k životu*. Avšak často zistíme, že aj keď sme s nimi vopred počítali, *nie sme na ne pripravení*. Prijatie a prežívanie utrpenia je skutočne ťažké. Kresťanská rodina však neprijíma utrpenie ako Boží trest, ale aj v ňom hľadá dobrotivý Boží plán. Kresťanská rodina vie, že Boh nie je dobrý len vtedy, ak je v rodine všetko „v poriadku“. Úraz, choroba, neúspech, smrť – s tým všetkým sa stretá aj kresťanská rodina. Viera nás nerobí „imúnnymi“ voči nim. Ak ich však prijímame s vierou, potom vďaka starostlivej Božej láske nám budú na osoh. *Ťažšie časy stmelujú rodinu v spolucítení, v podporujúcej a citlivej láske, modlitbe, nádeji a v čistote viery*. (podľa RK, s. 67-68)

Veľa otázok sa týka slova „prečo“? *Je to najťažšia otázka, lebo existujú dôvody, ktoré nemôžeme vedieť, pozná ich iba Boh*. My sme ľudia, stvorenia, nie stvoritelia. „Prečo“ a často aj „ako“ má v rukách Stvoriteľ. Našou úlohou je, aby sme prijali všetko, čo

pochádza od Stvoriteľa. V našom prípade veľa vecí pochádza od Boha, ktorý však dovolí, aby sme sami rozhodli, ako prijmeme jeho plán. *Musíme prijať, že na mnohé otázky nedostaneme odpoveď*: prečo sme sa vtedy narodili a prečo týmto rodičom? Prečo nás vybral na to alebo ono povolanie? Nevieme. Sám Ježiš Kristus povedal, že sú veci, ktoré pozná len Otec. Prijmeme, že nie na všetko dostaneme odpoveď. Neskúmajme Božie myšlienky ani vtedy, keby nám odpoveď bola príjemná. *Veriaci vie, že nevedí, ak nevie všetko*. Môžeme sa úprimne priznať, že nevieme prečo. Nemôžeme sa tu ale zastaviť. Čo môžeme vedieť? To, že Pán Boh je dobrý. Nie je v ňom falošnosť ani klamstvo. Jeho dobrota je stopercentná. Je vždy taká, aj keď sa s nami dejú udalosti, ktoré nás boľia. Boh dopustí zlo, ak z neho získa viac dobra, ako je škoda, ktorú zlo spôsobilo. Božou vôľou je vždy „povzniesť ľudí k účasti na Božom živote“. (porov. KKC 541) Hoci sa zdá toto učenie akokoľvek prehnané, je Božím plánom všetky svoje deti priviesť do svojho domu a žiť s nimi vo večnosti.

Všetko, čo Boh dovolí, slúži tomuto cieľu. V tomto dáva odpoveď viera – nie vždy vidíme vo všetkom zmysel, ale veríme, že *Boh je Otcom* aj vtedy a vždy nás miluje, aj keď trpíme. Aktívne pôsobí v našom živote. Boh „nerozdáva“ chorobu, nezabíja svoje deti a nemá radosť z toho, že jeho stvorenie trpí. Je to nesprávny obraz Boha. Odkiaľ to vieme?

1. Nemôžeme si predstaviť lepšieho, milšieho, milosrdnejšieho, láskyplnšieho Boha ako je on sám. Daroval nám fantáziu, predstavivosť. Aj tento dar pochádza od neho.
2. Ježiš je Božím Synom a plnosťou zjavenia. Po ňom už nebude ďalšie zjavenie. On nám predstavuje Boha najdokonalejšie. To znamená, že keď v Ježišovom živote nenájdeme príklad na to, že by bol niekomu vzal život alebo postihoval chorobou, prečo si potom myslíme, že to Boh robí? Ježiš Kristus povedal, že keď vidíme jeho, vidíme Otca. (porov. Jn 14, 8-10)
3. Boh nezoslal svojho Syna preto, aby svet odsúdil, ale aby ho spasil. (porov. Jn 3, 17) Boh nám dáva v každej udalosti príležitosť, aby sme mu mohli povedať svoje „áno“ a spolupracovali s ním na jeho plánoch. Našu osobnú spásu nechcel uskutočniť bez nás. Práve v tom nám ťažkosti vedú pomôcť. Záleží na nás, ako hodnotíme jednotlivé udalosti.
4. Boh zo všetkého – aj zo smrti – vie vyťažiť to najlepšie. Treba vyčkať, aké sú jeho plány, resp. aké dobro nám ponúka cez jednotlivé udalosti. Doprajme mu čas, keďže je Božím darom, aby s ním voľne disponoval. On nás vždy miluje, preto všetky jeho rozhodnutia slúžia nášmu šťastiu. (podľa RK, s. 173-174)

S akými ťažkými situáciami, prípadmi, otázkami sa môžeme stretnúť v našom rodinnom živote? Ponúkame konkrétne odpovede na jednotlivé otázky tak, ako zvyčajne súvisia s problémovou situáciou.

1. Choroba, utrpenie – Prečo dobrotivý Boh dopúšťa, aby dobrý človek trpel?

Je to stará filozofická otázka: ako môže dobrý Boh dovoliť zlo? Zlo nestvoril on. Veľa chorôb – samozrejme nie všetky – vzniká naším pričinením: nedávame pozor na životné prostredie, ničíme ho, likvidujeme lesy, chemikáliami a životným štýlom spôsobujeme veľa zla. Keďže človek môže slobodne rozhodovať o svojom konaní, žiaľ, chybné rozhodnutie jedného dopadne aj na ostatných. Boh za to nemôže. Neberie nám dar slobodnej vôle, aj keď ho zle používame. Keby nám ho vzal, neboli by sme už slobodní. Takému utrpeniu, ktoré nie je závislé od našej slobodnej vôle, nemôžeme predísť, iba ho prijať.

Utrpenie môže slúžiť aj na dobré. Napr.: súcitiť, ochota znášať ťarchu, veľkodušnosť, trpezlivosť, pokoj. V Ježišovi Kristovi môžeme nájsť spoločníka, ktorý dobrovoľne prijal utrpenie, aby sme my nemuseli trpieť sami. Dal aj nový zmysel utrpeniu: ak mu ho darujeme z lásky, môžeme robiť aj iným dobro. Toto je tajomstvo odprosujúcich modlitieb. Malé fatimské deti rýchlo objavili krásu tejto formy modlitby a zatúžili po príležitosti trpieť, aby to mohli obetovať za záchranu iných.

2. Smrť – Prečo Pán Boh vzal toho, ktorého sme tak milovali? (otca, mamu, starú mamu...).

Kam sa dostanú zosnulí? Pán Boh nikoho „nevzal“, lebo smrť nezapríčinil on. Neopustí nás však, keď zomrieme. V každom zomierajúcom vidí Ježiša Krista, svojho milovaného Syna. Boh je pri umierajúcom a objíma ho. Pomazanie chorých poukazuje práve na túto nežnú oporu – Boh nás neopúšťa, ale

pomáha. Aj v posledných minútach pred smrťou rešpektuje našu slobodnú vôľu a dovoľí, aby sme si ho svojím posledným rozhodnutím zvolili. Nemusíme sa báť smrti, ona nie je najhoršou udalosťou.

Boh prisľúbil, že – ak to chceme aj my – môžeme byť s ním aj po smrti. Naším pravým domovom je nebo. Sú ľudia, ktorí nikdy nechcú „ísť domov“, a to je smutné. Ale ak my budeme žiť ako Božie deti a verne nasledujeme Ježiša Krista, potom si môžeme byť istí, že sa dostaneme do neba. Pre túto radosť sme sa narodili. Aj v nebi ostaneme tými, kým sme teraz. Zostávame vo vzájomnom spoločenstve. Veríme totiž v spoločenstvo svätých. Sme jeho súčasťou.

Deťom nehovorme, že Boh sa cítil byť sám a chcel mať v nebi tých, ktorí sú aj nám milí, a aj jemu chýbali. Boh totiž nie je sebec. Nehovorme, že tí, čo išli do neba, sú „anjelikmi“. Človek ostane vždy človekom. Anjeli sú iné stvorenia. My sa nikdy nestaneme anjelmi.

Očistec je skutočnosťou a v to Cirkev verí, aj Sväté písmo o tom hovorí (porov. 2 Mach 12, 41-45; 1 Kor 3, 13.15). Modlíme sa za tých, čo zomreli, ako to robí Cirkev. Ak sú už v nebi tí, za ktorých sa modlíme, naše modlitby môžu pomôcť iným. Ak by sa bol dotýčny dostal do pekla (čo je hrozné), potom mu už naše modlitby nepomôžu. Tým, že sa za mŕtvych môžeme modliť, vyznávame existenciu očistca.

3. Chudoba – Miluje Pán Boh iných viac, lebo sú bohatší?

Nie je pravdou, že by Boh miloval jedného človeka viac ako druhého. Chudoba nie je kliatbou ani trestom, ale ľudskou záležitosťou. Chudoba nás môže k všeličomu vychovať. Napr. aby sme nepovažovali za samozrejmé, že máme jedlo na stole; aby sme sa viac starali o tých, čo ho nemajú; aby sme bláznivo nenakupovali, ale kúpili len to, čo pomáha láskyplnému spolužitiu. Chudobný človek si cení dobročinnosť a často je to on, čo sa nedrží toho mála, čo má, ale hľadá príležitosť, aby z neho mohol dať aj iným.

4. Neúspechy – Prečo Pán Boh nepomohol, aby veci lepšie a úspešnejšie dopadli?

Boh nám vždy pomáha, ale neurobí za nás to, čo môžeme urobiť aj sami. Napriek tomu, že sme urobili všetko, úspech ešte nie je zaručený. Podľa toho najväčšou hodnotou nie je úspech, ale to, čím sa staneme svojimi skutkami. Aj z neúspechov sa dá veľa naučiť, dá sa čerpať sila. Ak neúspechy chápeme ako Boží trest, potom sa dá ťažko vykročiť dopredu. Boh nezaobchádza takto so svojimi deťmi. Pri poslednom súde sa rozhodne o mnohých veciach, ale výsledok nebude prekvapením.

5. Nerovnomerné rozdelenie talentov – Prečo nie som taký múdry, nadaný, smelý, pekný, vysoký, štíhly, šikovný atď. ako...?

Nevieme, prečo Boh dáva práve to, čo dáva a prečo práve tomu, komu to dáva. Vieme však, že každý dar dáva pre službu spoločenstvu. Komu dal viac, ten môže viac slúžiť. Aj ten, komu dal menej, môže obohatiť spoločenstvo primerane svojim schopnosťami. Nie je podstatné to, čo máme, ale to, či používame svoje dary, schopnosti v prospech spoločenstva.

6. Nezamestnanosť – Kde je Božia prozreteľnosť?

Táto situácia môže byť veľmi ťažká, ale aj počas nej máme vytrvať v dôvere a modlitbe. Boh živí našu nádej, vieru a lásku. Ľahko je vytrvať, keď všetko ide hladko – ale práve tým vychovávame seba a svoje deti k viere, ak vytrváme aj v ťažkostiach. Čas čakania môžeme využiť na čítanie, osobný rast, štúdium. Prítom sa naučíme, aký postoj treba zaujať voči ťažkým udalostiam vtedy, keď sme už všetky možnosti vyčerpali a všetko urobili.

7. Postihnutí ľudia – Čo je našou povinnosťou? Ako môžeme pomôcť?

Postihnutí ľudia sú odkázaní na tých, ktorí im môžu pomôcť. Podelenie sa o pozemské dobré je pre nás kresťanov rozkazom, povinnosťou. Bratská láska, ktorej nás učil Ježiš Kristus, je ochotná za iných aj zomrieť. A keď je ochotná zomrieť, potom je ochotná aj pomáhať. V každom prípade sa musíme snažiť uľahčiť situáciu trpiacich. Na otázku: „Čo máme robiť?“ môžeme odpovedať: „Čo sa len dá.“ Ježiš Kristus hovoril o tom práve v podobenstve o dvoch drobných minciach. My často dávame tak, aby to hodnotnejšie ostalo nám – aj keď to v skutočnosti nepotrebujeme. Vychovávajme sa vzájomne k spolucíteniu – neodvracajme sa, ale vykročme tak, aby sme mali čo dať iným – ovocie, kúsok chleba, úsmev, prívetivé slovo, pomoc atď.

8. *Vypočutie modlitieb – Prečo dobrotivý Boh neodpovedá na naše prosby?*

Boh na naše prosby vždy odpovedá a hovorí: „Áno, milujem ťa.“ Týmto nám dáva najlepšiu odpoveď. Tú, ktorú najviac potrebujeme. Často dostávame inú odpoveď, ako sme očakávali. Až neskôr zistíme, že bola pre nás najvhodnejšia, i keď sme to vtedy ešte nevedeli. Ježiš Kristus nás povzbudzoval, aby sme ho prosili. On by nás neposmeloval, keby Boh nebral vážne naše prosby. Dôverujme jeho добрote aj vtedy, keď sa zdá, že nás nepočúva.

Žalmy nás vychovávajú k vytrvalej modlitbe. Nie sú v prvom rade ľudské diela, ale Božie. Cez ne učí Boh svoj ľud správne postoj, ako treba vyjadriť to, čo je ľudské. Inými slovami: dal nám slová žalmov, ktoré môžeme vnímať ako Božie posolstvo. Tie slová vyslovil ako prvý on, my sme ich od neho iba prevzali.

9. *Rozvod, „neúplná rodina“ – Čím sme sa stali? Kým sme teraz? Ako ďalej?*

Rozvod je skutočne najbolestnejšou situáciou, lebo niečo prestalo, čo doteraz bolo. Podobá sa smrti. Prijatie a spracovanie smrti má svoje fázy, ktoré Dr. Elisabeth Kubler-Ross, švajčiarska psychologička a lekárka, delí vo svojom modeli na päť krokov. Prejde nimi smútiaca rodina, každý svojím tempom. Sú to:

1. Šok, popieranie. Je to neuveriteľné, neskutočné.
2. Hľadanie vinníka a hnev. Čia je to vina, že táto tragédia nastala? „Keby ma bol poslúchol. Ak len... Veď som mu to povedal...“
3. Vyjednávanie. „Bože, ak to a to urobíš, tak ja...“
4. Depresia. „Všetkému je koniec. Prečo ešte žijem? Život nemá zmysel.“
5. Prijatie a smútok. Prijmeme, že nám niekto naozaj zomrel a život pokračuje bez neho. Ale pokračuje. Môžeme plakať, byť smutní.

Vnímanie vonkajších znakov pomáha prežívať smútok. Môžeme vidieť rakvu, hrob, zúčastníme sa pohrebu a môžeme prežiť skutočnosť, že sa niečo skončilo. Pri rozvode chýba táto pomoc. Bolesť sa zafixujú a vznikajú z nich skreslené obrazy: o Bohu a jeho blízkosti, milujúcej starostlivosti; o sebe, našej добрote; a taktiež o inom. Spomíname toho, ktorý „bol“. Možno, že práve to bolo chybou – že sme milovali toho, kto „bol“, a nie toho, kým sa stal. Prijmeme túto skutočnosť a nie minulosť. Boh nás neopustí. Chce nám pomôcť. Práve preto nám ponúka silu sviatosti manželstva, s ktorou môžeme spolupracovať.

Pri rozvode neexistuje rakva ani hrob, ktorý môžeme navštevovať, ani pohrebný obrad, len dlhá rozluka, ktorá znovu a znovu rozjatrúje rany. A nemá konca. Tento smútok – v mnohých prípadoch – sprevádza človeka po celý život. Boh nás chce ušetriť tejto bolesti tým, že ako riešenie neodporúča hrôzu rozvodu. V dnešnom svete môžeme stretnúť veľa rozvedených ľudí. Naše deti nezbadajú, že to v skutočnosti nie je riešenie, lebo si na to „zvyknú“. Len vtedy trpia, keď sa problém dotýka aj ich. Rodina si musí zvyknúť rozprávať sa o ťažkostiach, všímať si jeden druhého, počúvať sa navzájom. Cirkev nechce manželov nútiť do ťažkých situácií, ale vždy hľadá cestu uzdravenia.

„Okypťená rodina“ vyjadruje nový stav rozvedenej rodiny. V čom sa stala okypťenou? Žiaľ, v mnohom. Okypťený život je tiež životom a Boh mu vie pomôcť, ale neodstráni bolesť. Úlohou okypťenej rodiny je, aby sa znovu naučila prežívať krásu ľudského života, hľadať a uveriť, že existuje. Treba sa viac opierať jeden o druhého, ale aj reálne vidieť, že toho člena rodiny, čo odišiel, nie je možné „nahradiť“. Jeho neprítomnosť treba prijať, a nie je možné očakávať, že niekto z ostatných preberie jeho úlohu. „Smútok“ má byť spoločný, pretože sa týka každého.

Nedotkli sme sa všetkého, ale dúfame, že uvedené odpovede pomôžu pri vytváraní rodinného života a dajú odpoveď na otázku, čo môžeme povedať v rôznych situáciách. Dali sme odpovede, ako ich ponúka učenie Cirkvi. (podľa RK, s. 174-179)

Kríž je vždy znakom Kristovho spásneho diela, víťazstva a nádeje. Aj sami sa ním prežehnávame, lebo vieme, že byť kresťanom znamená nasledovať ukrižovaného Ježiša, ktorý vstal z mŕtvych a sedí po pravici Otca. Svoju rodinu môžeme dať pod jeho vedenie a vládu, aby sa on stal hlavou našej rodiny, Pánom nášho domu. (podľa RK, s. 63)

6.6 Rodina ako základná bunka spoločnosti

Dobre postavené základy sú navonok neviditeľné, no zaručujú pevnosť a stabilitu celej stavby. Budovanie dobrého vzťahu medzi manželmi a ich otvorenosť životu je predpokladom dobrého rodinného života v kontexte celej spoločnosti. Ani manželstvo ani rodina nie sú čisto privátnou záležitosťou. Prelínajú sa s inými väčšími spoločenskými celkami, v ktorých sa aj navonok zviditeľňujú. (porov. FC 42) Pre kresťanskú rodinu je to príležitosť svedčiť v spoločnosti o takom životnom štýle, ktorý poukazuje na prítomnosť Božieho kráľovstva medzi nami.

p) *postoj k spoločnosti a politike*

„Každého, kto mňa vyzná pred ľuďmi, aj ja vyznám pred svojim Otcom, ktorý je na nebesiach.“ (Mt 10, 32) Možno sa cítime veľmi malými a nedôležitými. No napriek tomu nás Pán povoláva vydávať mu svedectvo na každom mieste a v každej situácii. Nejde o to, aké spoločenské postavenie dosiahneme, ale o to, čo dokážeme urobiť pre iných. Súčasťou ktoréhokoľvek životného štýlu je niešť poslanstvo. Ako veriaci ľudia nesieme poslanstvo o Kristovi. Prežívanie spoločenstva a spoluúčasti, ktoré má byť charakteristickou črtou každodenného rodinného života, je jej prvým a základným prínosom pre spoločnosť. (porov. FC 43)

Sme zodpovední za spoločné dobro. Je potrebná spolupráca rodiny so spoločenskými inštitúciami, aby sa spoločnosť začala venovať rodine a jej potrebám a nevzdávať sa svojich práv a povinností. Sociálna úloha rodín sa má prejavovať aj vo forme politickej činnosti. Rodiny sa majú ako prvé zasadzovať o to, aby štátne zákony a inštitúcie nielen neurážali, ale pozitívne podporovali a chránili práva a povinnosti rodiny. V tomto zmysle si rodiny majú čoraz viac uvedomovať, že hrajú hlavnú úlohu v rodinnej politike a majú brať na seba zodpovednosť za pretvorenie spoločnosti. Inak sa stanú prvými obeťami toho zla, na ktoré sa s ľahostajnosťou dívali. (porov. FC 44)

q) *postoj ku kultúre*

Doba, v ktorej žijeme, je charakterizovaná ako doba informačných technológií. Dnes nemáme problém dostať sa k informáciám tak ako v minulosti, ba práve naopak. Denne sme zavalovaní kvantami informácií, ktoré ani nestačíme spracovávať. *Médiá, internet, knihy, časopisy, denná tlač* – to všetko nás dennodenne bombarduje. *Máme zodpovednosť pred Bohom dobre si vybrať.*

Pre nás kresťanov je v súčasnosti veľmi dôležité zaujať správny postoj voči tomu, čo sa okolo nás deje, a často to nie sme schopní urobiť. Buď sa o to jednoducho nezaujímame, alebo máme nedostatočné poznanie. To, čo cez médiá vpustíme do svojho domu, to bude ovplyvňovať nielen jednotlivca, ale aj všetkých, a následky neponesie len jeden, ale celá rodina a ďalšie pokolenie.

r) *postoj k ekológii*

Bohu nejde o to, koľko ušetríme, ale *ako zodpovedne naložíme s tým, čo máme k dispozícii*. Prečo? Pretože sa niekedy šetrí na úkor iných zdrojov. Keď Boh povedal, že si máme podmaniť zem, nemyslel tým, že máme plytvať, ale zveľadiť to, čo máme k dispozícii. Každé naše rozhodnutie a každý skutok má trvalé následky. Ak sa ráno modlíme: „...zbav nás zlého...“ a ešte v ten istý deň poobede si ideme auto umyť k potoku a znečistíme tým hektolitre vody, čo môžeme čakať? *Že Boh príde a dá to po nás nejako do poriadku? Dal nám do správcovstva túto zem a dal nám rozum, aby sme sa naučili hospodáriť s tým, čo nám dal do užívania.*

s) *práca a zamestnanie*

Boh chce, aby sme svoju prácu brali vážne. Možno sme si to doteraz neuvedomili, ale *podstatnú časť aktívneho prežívania dňa trávime v práci* so svojimi kolegami. A je to dostatočný čas na to, aby sme sa pred nimi mohli „vyfarbiť“, či už v dobrom alebo v negatívnom svetle. A najlepší spôsob, ako ich môžeme osloviť, je ten, že budeme dobrí v tom, čo robíme. To všetko popri tom, že si zachováme pravú tvár a charakter na pracovisku. *Zoberme naše povolanie ako proces, ktorý stále môžeme cibriť, učiť sa, aby sme boli lepšími v tom, čo robíme.* Nie však na našu pýchu, ale na Božiu slávu. Len čo sa ľudia v našom okolí dozvedia, že sme kresťania, stávame sa pre nich obrazom Cirkvi a Boha.

Pri majetku nie je dôležité, koľko toho máme, ale akým spôsobom sme k nemu prišli a ako s ním nakladáme. Veľmi veľa kresťanov si myslí, že ich práca, ktorá má často dočinenia s biznisom a láska k Bohu nejdú k sebe. To je jeden z najtragickejších omylov moderného kresťanstva. Mnohí vo svojej práci prežívajú pocit bezvýznamnosti. Aj tým, že nepoznajú svoje skutočné poslanie a obdarovanie pre svoju prácu. Jednoducho sa nenájdu vo svojom povolaní, a tak sa pre nich ich práca stáva nutnou cestou, ako prísť k peniazom. Je potrebné priniesť Božie kráľovstvo na pracovisko. Napr. väčšina biblických hrdinov ani nepatrila ku kňazom. Abrahám bol farmár a obchodník, Jozef bol obchodník a veľmi dobrý správca, Jozue a Kaleb sa zasa pohybovali vo vojenskej sfére, Dávid bol pastierom, neskôr generálom a napokon aj kráľom. Daniel a Nehemiáš zastávali funkciu vládných úradníkov. Dnešnej Cirkvi chýbajú vzory v kresťanoch, ktorí sa pohybujú vo svetskom prostredí a tam reprezentujú Krista.

t) *spravovanie financií*

Spravovanie peňazí je biblickou požiadavkou. „Kto je verný v najmenšom, je verný aj vo veľkom, a kto je nepoctivý v malom, je nepoctivý aj vo veľkom. Ak ste teda neboli verní v nespravodlivej mamone, kto vám zverí pravé bohatstvo? A ak ste neboli verní v cudzom, kto vám dá, čo je vaše?“ (Lk 16, 10-12) Ak si verný a tvoje spravovanie prináša produktivitu v záujme Vlastníka, tak si odmenený a je ti ešte pridané. Tak je to zaznamenané v podobenstve o talentoch (porov. Lk 19, 11-27).

Peniaze zosobňujú ľudskú námahu za prácu, za ktorú boli vyplatené. Zhmotňujú kus ľudského života, ktorý človek musel venovať ich zarobeniu. Preto s nimi treba narábať s úctou, pretože sa za nimi skrýva pot, námaha, kus ľudského života. Dvojdňový zárobok znamená dva dni zo života. V takomto chápaní majú peniaze úplne iný rozmer a váhu, a preto je naozaj potrebné rozmýšľať, ako chce Pán, aby sme naložili s tým, čo nám dal.

Peniaze, ktoré nám Boh zveruje, majú slúžiť na to, aby sme rástli v poctivosti, naučili sa hospodáriť s tým, čo máme, naučili sa spoliehať na Boha, použiť naše peniaze na dobrú vec, potvrdili Božiu lásku a starostlivosť o nás, mohli ich užívať na svoju radosť a naučili sa dávať.

Akým spôsobom budeme viesť domáci rozpočet? *Múdre spravovanie financií prináša dobré ovocie aj v podobe slobody voči nezmyselným zadlžovaniam.* Bohu sa nepáči, ak sa staneme závislí od čohokoľvek okrem neho. Robenie dlhov, ktoré nevieme splatiť, je spútanie.

Existujú dva druhy dlhov: *žiadostivý dlh* – vzniká vtedy, ak ho diktuje žiadostivosť. Táto žiadostivosť sa prejaví ako falošná potreba, ktorú treba naplniť. Typická otázka, ktorú nám žiadostivosť položí, znie: „Prečo by si si nemohol dovoliť to, čo ostatní?“ Príklad takéhoto dlhu je, ak debet na jednej karte zaplatíš debetom z inej karty. Teda na splatenie dlhu použiješ ďalší dlh.

Iný je *rozumný – kontrolovateľný dlh* – dlh, ktorý si vopred premyslíme a rozkalkulujeme možnosť splácania. Do tejto kategórie patria úvery a pôžičky. Motív pre vzatie dlhu je kúpa niečoho, čo nám prinesie zhodnotenie alebo výrazne ušetrí prácu, napríklad kúpa pozemku, auta, investičný zámer v podnikaní a podobne.

u) *dobrovoľnícke aktivity*

Dobrovoľnícke služby sú jedným z prejavov kresťanskej lásky. Individualisticky zameraná spoločnosť nám často bráni vidieť potreby ľudí v našom najbezprostrednejšom okolí. V snahe zadovážiť si novinky prezentované v reklame dokážeme roky prehliadať chudobu alebo ťažké životné osudy našich bratov zo spoločenstva, susedov alebo spolupracovníkov.

Kresťanská rodina je pozvaná praktizovať vo svojom živote pohostinnosť, úctu a službu voči každému človeku, ktorého vždy prijíma pre jeho osobnú dôstojnosť Božieho dieťaťa. Má sa to prejavovať predovšetkým medzi manželmi a rodinou a potom rozvíjať v širšom okruhu ľudského spoločenstva, do ktorého je kresťanská rodina začlenená. Vďaka láske v rodine aj Cirkev môže a má nadobúdať domáckejší, čiže rodinnejší rozmer. Láska však prekračuje aj hranice okruhu bratov vo viere, pretože „každý človek je mojím bratom“. V každom človeku, najmä ak je chudobný, chorý, trpiaci alebo ak je obeťou nespravodlivého zaobchádzania, láska objavuje Kristovu tvár brata, ktorého treba milovať a ktorému treba slúžiť. Kresťanská rodina, kým v láske buduje Cirkev, stavia sa do služieb človeka a sveta tým, že naozaj napomáha „povznesenie človeka“. (porov. FC 64)

použitá literatúra

Calvo G., *Rodinná energia a ako ju uvoľniť*, HKR na Slovensku, Bratislava 2004.

Dies Domini.

Fogassy J., *Rodinná katechéza*, Komisia pre katechizáciu a školstvo KBS, 2010.

Günthör A., *Morálna teológia I/a*, SUSCM, Rím 1997.

Ján Pavol II., *Ako muža a ženu ich stvoril – vykúpenie tela a sviatosť manželstva*, MPC, Bratislava 2007.

Ján Pavol II., *Familiaris consortio*, SSV, Trnava

Ján Pavol II., *Veritatis Splendor*, SSV, Trnava 1994.

Katechizmus katolíckej cirkvi.

Pápežská rada pre rodinu, *Príprava na sviatosť manželstva*, Spolok svätého Vojtecha, Trnava 2004.

Pastoračný plán Katolíckej cirkvi na Slovensku 2007 – 2013, Konferencia biskupov Slovenska 2007.

Pius XII., *Rozhlasové posolstvo o správnom stvárňovaní kresťanského svedomia u mladých*, 23. marca 1952, AAS 44 (1952).

Reconciliatio et paenitentia.

Stretnutia rodičov prvoprijímajúcich detí. Rada pre rodinu a mládež KBS, VMV, Prešov 2003.

odporúčaná, rozširujúca literatúra

Weber H., *Všeobecná morálna teológia*, Zvon, Vyšehrad 1998.

Stretnutia rodičov pred krstom dieťaťa. Rada pre rodinu a mládež KBS, VMV, Prešov 2005.

príloha A

odpovedzte na otázky:

- 1) Čo tvorilo kresťanský životný štýl vo vašej rodine?
- 2) Čo tvorí kresťanský životný štýl v rodine vášho budúceho manžela/manželky?
- 3) Čo z kresťanského životného štýlu chýbalo u vás doma?
- 4) Čo z kresťanského životného štýlu chýba v rodine vášho budúceho manžela/manželky?
- 5) Čo bude tvoriť kresťanský štýl života vašej budúcej rodiny?

príloha B

Kompletné rozpracovane Desatora *Katechizmom katolíckej cirkvi* je v bodoch 2083-2557

SÚHRN DESATORA

1. JA SOM PÁN, TVOJ BOH. NEBUDEŠ MAŤ INÝCH BOHOV OKREM MŇA.

hodnota – Boh v živote človeka; prvé miesto v hodnotovom rebríčku človeka; chráni človeka, aby si na prvé miesto svojho života nekládol falošné hodnoty;

prikazuje – prvé prikázanie je prikázanie viery, nádeje a lásky; žiada, aby sme chránili a živilí svoju vieru modlitbou, obetou; milovať, veriť a dúfať len v jedného Boha ako Stvoriteľa a Spasiteľa, uznávať jeho pravdy, jeho učenie prostredníctvom modlitby, obety, prisľúbení Bohu;

zakazuje – klaňať sa modlám, iným hodnotám, poveru, nezdravú zvedavosť (veštenie, astrológia, horoskopy, mágia,...) a neúctu voči Bohu (pokúšanie Boha, svätokrádež, svätokupectvo), dobrovoľné pochybovanie o viere, neveru, zúfalstvo (protiví sa Božej spravodlivosti a milosrdenstvu), opovážlivosť (preceňovanie svojich schopností, spoliehať sa len na Božiu všemohúcnosť), ľahostajnosť, vlažnosť, nevďačnosť, duchovnú lenivosť, nenávisť voči Bohu (pýcha);

2. NEVEZMEŠ MENO BOŽIE NADARMO.

hodnota – úcta k Božiemu menu. On zveruje svoje meno tým, ktorí v neho veria, Pánovo meno je sväté;

prikazuje – vážiť si Pánovo meno, vyslovovať ho s úctou, zbožne, v modlitbe;

zakazuje – zneužívanie Božieho mena, nevhodné a zbytočné používanie Božieho mena, mena Ježiša Krista, Panny Márie a svätých, rúhanie (slová nenávisť, výčitky, provokácie), preklínanie, krivú prísahu, ľahkomyselné sľuby; „Ten, kto tupí Boha, neublíži Bohu, ale sebe.“;

3. PAMÄTAJ, ŽE MÁŠ SVÄTIŤ SVIATOČNÉ DNI.

hodnota – sviatočný deň – nedeľa (slávenie vzkriesenia Ježiša Krista, ako vonkajšie prežívanie nášho vzťahu k Bohu);

prikazuje – v nedeľu a v prikázaný sviatok zúčastniť sa na celej sv. omši, veriaci sa majú zdržiavať ťažkých telesných prác; toto ustanovenie prispieva k tomu, aby všetci mali aj dostatočný odpočinok a voľný čas na pestovanie rodinného, kultúrneho, spoločenského a náboženského života;

zakazuje – uskutočňovanie takých prác a činností, ktoré sú na prekážku oslavy Boha, radosti vlastnej dňu Pána alebo potrebnému zotaveniu ducha i tela;

4. CTI SVOJHO OTCA A SVOJU MATKU.

hodnota – rodina, prvotná bunka spoločnosti, vzťah k blízkym;

prikazuje – úctu voči rodičom (starým rodičom, členom rodiny), poslušnosť, vďačnosť, zodpovednosť voči rodičom (pomoc v starobe), prejavuje sa aj vo vzťahoch medzi súrodencami; toto prikázanie nepriamo poukazuje aj na povinnosť rodičov voči deťom – výchova, starostlivosť, evanjelizácia, a nariaďuje ctíť si všetkých tých, ktorých pre naše dobro obdaril autoritou – Cirkev a štát;

zakazuje – robiť všetko, čo slovami, skutkami, správaním zneuctuje rodičov zo strany detí, čo zneuctuje deti zo strany rodičov a čo zneuctuje manželov navzájom;

5. NEZABIJEŠ.

hodnota – ľudský život od chvíle počatia až po smrť, lebo je posvätný;

prikazuje – zachovanie života svojho i svojho blížneho, starať sa o život vo všetkých oblastiach (telesnej, duševnej, spoločenskej, náboženskej); oprávnená obrana – povinnosť ochrániť vlastný život, aj životy tých, za ktorých som zodpovedný (použiť primerané prostriedky); rešpektovanie dôstojnosti človeka;

zakazuje – priamu a úmyselnú vraždu (spolupracovať na nej), robiť niečo s úmyslom nepriamo spôsobiť smrť inej osobe, hnev, nenávisť, potrat, samovraždu, eutanáziu, antikoncepciu; pohoršenie – správanie, ktoré privádza druhého k páchaniu zla, morálna vražda; prekročenie miery – jedlo, alkohol, tabak, lieky, kult tela; únosy, terorizmus, mučenie, vojny, rasizmus;

6. NEZOSMILNÍŠ.

hodnota – pohlavnosť (sexuality) človeka – ľudskej osoby, ktorá je základom vzťahov lásky medzi mužom a ženou a spôsobom odovzdávania života;

prikazuje – čistotu – čnosť, ktorou rozumom riadime sexuálny pud – tvorivý dar; hanblivosťou si ju udržiavame; – všestrannú výchovu, ktorá zabezpečuje jednotu osoby; – naučiť sa sebaovládaniu – je to podmienka ľudskej slobody;

zakazuje – urobiť z pohlavnej rozkoše cieľ (je prostriedkom), vedie k zneužívaniu a ponižovaniu druhého (robí z neho vec na ukávanie) – previnenia proti čistote: a) vonkajšie – smilstvo (telesné spojenie muža a ženy mimo manželstva), prostitúcia, znásilnenie, homosexualita, onania; b) vnútorné – nečistá záľuba, nečistá radosť, nečistá túžba (pornografia, chlipnosť);

7. NEPOKRADNEŠ.

hodnota – majetok, vlastníctvo, ľudská práca;

prikazuje – spravodlivosť a lásku pri spravovaní pozemských dobier a plodov ľudskej práce, svedomito pracovať, skutky milosrdenstva, požičané vrátiť, nájdené snažiť sa odovzdať majiteľovi;

zakazuje – neprávom brať alebo si ponechať majetok, ktorý mi nepatrí a akýmkoľvek spôsobom spôsobovať blížnemu škodu na majetku;

8. NEVYSLOVÍŠ KRIVÉ SVEDECTVO.

hodnota – pravda, čnosť, ľudská dôstojnosť, dobré meno;

prikazuje – hovoriť pravdu, milovať svojich blížnych;

zakazuje – klamstvo, falošné svedectvo, krivá prisaha, nerozvážne posudzovanie, ohováranie, osočovanie, pretváрка, neoprávnené prezradenie tajomstva, zneužitie dôvery, chvastanie;

9. NEBUDEŠ ŽIADOSTIVO TÚŽIŤ PO MANŽELKE SVOJHO BLÍŽNEHO.

hodnota – manželská vernosť a čistota;

prikazuje – snaha o spoločné prežívanie všetkého v manželskom živote, vo vzájomnej dôvere a zodpovednosti;

zakazuje – nevernosť v myšlienkach, predstavách, túžbach a oddelovanie toho, čo má byť v manželstve spoločné; cudzoložstvo, rozvod, polygamia, ostatné ako pri 6.;

10. NEBUDEŠ TÚŽIŤ PO MAJETKU SVOJHO BLÍŽNEHO.

hodnota – právo na osobné vlastníctvo, majetok;

prikazuje – zadovážiť si majetok poctivou prácou, uspokojiť sa s tými materiálnymi hodnotami, ktoré človek dokáže zabezpečiť na základe vlastných schopností a síl;

zakazuje – závisť, túžbu po cudzom majetku, chamtivosť;

príloha C

K bodu – Hrozná následky hriechu (správa z médií)

ŠTUDENTKA SA OBESILA PRE NAHÉ FOTKY V MOBILE

20.3.2009 - 16:37:35 | youtube.com

Americká mládež stále viac využíva mobil na zábavu. Ich obsah sa stáva častejšou témou pre rodičov, učiteľov i psychológov, ktorí sa snažia zabrániť mnohým problémom i tragédiám.

Študenti si často posielajú erotické fotky či videá a práve takáto neuvážená zábava spôsobila v USA minulý rok smrť jednej študentky. Osemnásťročná Jessie Logan poslala svojmu priateľovi svoje nahé fotky. Po ich rozchode v máji minulého roku sa mladík rozhodol poslať jej fotky niektorým študentom a kamarátom. A tí Jessie urobili zo života hotové peklo.

Vyučovanie i prestávky boli pre ňu utrpením. Posmievali sa jej, kritizovali ju a označovali za „ľahšiu ženu“. Svoj príbeh zverejnila Jessie v televízii s odkazom, aby nik už takéto niečo neurobil. Jej trápenie však v škole stále pokračovalo. Strašne ponížená a v ťažkej depresii spáchala nakoniec samovraždu. Mama ju našla v izbe obesenú.

„O tom, čo sa deje, som netušila, až kým nezačali chodiť domov listy zo školy, že Jessie vynecháva vyučovanie,“ povedala nešťastná mama. Až vtedy sa jej Jessie zdôverila, prečo sa bojí chodiť do školy. Cynthia Logan obviňuje vedenie Sycamore High School, že aj keď o tom vedeli, neurobili nič preto, aby to zastavili.

Údajne iba navrhli, že môžu dohovoriť jednej 16-ročnej študentke, ktorá mala fotky v mobile, aby ich vymazala a nikdy už neútočila slovne na Jessie. Cynthia Logan chcela prevziať iniciatívu do vlastných rúk a porozprávať sa s rodičmi študentky. Jessie ju však od toho odhovorila so slovami, že to prinesie len ďalší posmech, ktorý situáciu ešte zhorší.

Potom, čo si nešťastná študentka zvolila ako riešenie z tejto situácie smrť, sa jej mama nevzdáva a iniciuje boj proti sexuálnemu obsahu v mobiloch študentov. Mnohých totiž nepoučila ani táto zbytočná tragédia.